

de mens^{UUV}.nu magazine

DOSSIER
Verhalen
DE RODE DRAAD IN ONS LEVEN

Liever een
vegetariër in een
Hummer dan een
vleeseter op de
fiets

**Nieuwe rubriek:
Groen gedacht**

**“Ik denk dat we in de
afgrond zullen lopen.”**

**Wim Opbrouck
over de laatste scène**

vrijzinnig humanistisch tijdschrift
voor de maatschappelijk geëngageerde mens

de mens^{UUV}.nu
is vrijzinnig humanistisch

deMens.nu – Unie Vrijzinnige Verenigingen vzw

Federaal Secretariaat

Brand Whitlocklaan 87

1200 Sint-Lambrechts-Woluwe

T 02 | 735 81 92

F 02 | 735 81 66

info@deMens.nu

www.deMens.nu

hoofredactie

Sonny Van de Steene

eindredactie

Julie Van Garsse

redactie

Patrick Bruggeman

Franky Bussche

Veerle Cannoot

Melina Clijsters

Liza Janssens

Anne-France Ketelaer

Sigrid Lauwereys

Sonny Van de Steene

Sarah Van Gaens

Julie Van Garsse

Marina Van Haeren

Dominique Verschuren

Mieke Werbrouck

lay-out

GrafiekGroep

foto's cover, pagina 8, 10, 11, 12 & 24

© Jeroen Vanneste

foto pagina 3

© Isabelle Pateer - Otherweyes

deMens.nu Magazine wordt gratis verspreid binnen de vrijzinnig humanistische gemeenschap.

De redactie van deMens.nu Magazine is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de door derden geleverde artikels.

Onder auspiciën van de Unie Vrijzinnige Verenigingen vzw.

Lid van de Unie
van de Uitgevers van
de Periodieke Pers

Conform de wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (8 december 1992) delen wij je mee dat een aantal van je persoonsgegevens opgenomen worden in ons adressenbestand. DeMens.nu zal, als houder van dit bestand, je gegevens verwerken in het kader van volgend doel: verspreiden van publicaties en interne communicatie.

Op schriftelijk verzoek, gericht aan mevrouw Marina Van Haeren, algemeen directeur, Brand Whitlocklaan 87 te 1200 Sint-Lambrechts-Woluwe, kan je een overzicht krijgen van de door deMens.nu over je opgeslagen persoonsgegevens. Onjuiste gegevens verbeteren wij op je verzoek.

Reacties op dit nummer kan je steeds doormailen naar info@deMens.nu. Deze worden, na overleg en goedkeuring door de redactieraad, geplaatst op de website bij de rubriek Reacties van het desbetreffende deMens.nu Magazine.

Je kan je gratis abonneren op deMens.nu Magazine.

Hoe? Stuur een mailtje naar info@deMens.nu

OF stuur een brief naar deMens.nu-UVVvzw
Brand Whitlocklaan 87
1200 Sint-Lambrechts-Woluwe

Met vermelding van je naam en adres.

Zin in de e-gazet?

Zin in de e-gazet, de digitale nieuwsbrief van deMens.nu? Op het menu staan opinies, boeiende activiteiten, foto-reportages en nog veel meer lekkers. We brengen je minstens een keer per maand op de hoogte van markante nieuwtjes. Surf snel naar onze website en schrijf je in!

Volg ons op

We *houden* er allemaal van

Je kent het wel. Je luistert naar iemands verhaal en je haakt ergens in het midden af. Je doet het niet met opzet. Het gebeurt gewoon. Het lijkt alsof je brein er zich niet meer op kan richten. Misschien ben je nog moe van het avondje stappen? Misschien heb je net een drukke werkdag achter de boeg? Misschien ligt het aan de inhoud? Misschien ligt het aan de manier waarop het verteld wordt?

Verhalen. We vertellen er allemaal: kleine en grote. Het ene bevat al wat meer woorden dan het andere. Ze gaan over je uitstap naar de plaatselijke supermarkt, de geboorte van je kind, de levensbeschouwing die je aanhangt... We ontvouwen ze aan onze partner, vrienden, burens... We zoeken verhalen ook op. We lezen boeken, kranten en blogs. We kijken massaal naar films en series. We luisteren naar liedjes en dromen erbij weg. We volgen onze vrienden op *Facebook* en *liken* korte verhalen aan de lopende band.

De manier waarop een relaas gebracht wordt, de structuur, is enorm bepalend voor de aantrekkelijkheid ervan. Net als de herkenbaarheid van situaties en personages. Hoe meer je je kan identificeren, hoe meer het verhaal beklijft. Verhalen vertellen iets over de wereld rondom ons en de menselijke natuur. Sterke verhalen raken en inspireren. Ze doen je ook lachen of bieden troost. We groeien, kind en volwassene, door verhalen tot ons te nemen.

Ieders leven is eigenlijk één groot verhaal dat bestaat uit vele verhalen. Verhalen over wat we meemaken en willen doen. Verhalen die we zelf construeren, al dan niet met input van anderen. Verhalen zijn dus een belangrijk facet van het menselijke zijn.

Het dossier van dit nummer zoomt dan ook in op het concept 'verhalen'. En niet alleen het dossier is er rijkelijk mee gevuld, ook de andere rubrieken bevatten fascinerende verhalen. Zo hebben we onder meer een kroniek van een bloeiende moestuin (p.14), deelt Wim Opbrouck goddelijke inzichten (p.8) en vertellen onze twee columnisten beeldende anekdotes (p.19 en p.34). Stof genoeg dus om door te vertellen aan anderen...

Sonny Van de Steene

inhoud

6

foto © Jeroen Vanneste

8

14

19

13

Verhalen

dossier

DE RODE DRAAD IN ONS LEVEN

Op een dag worden we geboren, en op een dag komt er een varkentje met een lange snuit. Het leven is een verhaal met een begin, een einde en een plot. Wat dit verhaal vertelt, wordt bepaald door wat we dagelijks lezen, zien en horen. Een ontroerende film, een beklijvend boek of een sterk theaterstuk kunnen onze kijk op het leven veranderen. Na een boeiend gesprek maken we soms radicale levenskeuzes. Tv-series doen ons dromen, vernuftige games prikkelen onze zinnen. Maar ook online komt er voortdurend een stroom info en beelden op ons af die ons wereldbeeld verruimen of door elkaar gooien. Verhalen, klein en groot, vormen de rode draad in ons leven. Ze voeden onze honger naar inhoud en gespreksstof. Want ook wij willen vertellen, onze mening *Twitteren*, onze verontwaardiging neerschrijven of onze liefde bezingen. Hoog tijd om dieper in te gaan op het belang van verhalen in de samenleving. Waarom zijn we zo verslingerd aan verhalen en slikken we ze (meestal) als zoete koek? Met deze vragen trekken we naar rasechte *story tellers*. Een uitgever en een programmamaker en -bedenker vertellen wat mensen graag lezen en zien. Ook onderzoeken we hoe het vertellen van levensverhalen mensen kan helpen om te verwerken of te herinneren. En, voor de nostalgici onder ons, graven we naar de oorsprong van sprookjes. Er was eens een dossier...

[ivg]

UITNEEM-
BARE
KATERN
24 PAGINA'S

foto © An Avonds

17

foto © Michaël Van den Berghe

18

20

6 **Markant**

8 **Onderhuids**

"Ik behoor tot de oude wereld"
Wim Opbrouck brengt zijn verhaal

Bij deMens.nu

13 **Dagschotel**

22 **Ingezoomd**

24 **Vrijwilliger van bij ons**

30 **Actua**

O.a. De Olympische Spelen van de diplomatie komen naar Brussel

Jongeren boven!

14 **Jong.nu**

Studenten kweken groenten in de Gentse universiteit

18 **Gedachtestreepje**

Gedachten zijn vrij

17 **De mening**

Jacinta De Roeck holt haar evenwicht achterna

19 **Column Raf Walschaerts**

34 **Column Marleen Temmerman**

22

26

35

Wetenschap en natuur

20 **Onder de loep**

Je kan ze maar beter te vriend houden:
Lego-mannetjes kijken steeds vaker kwaad

26 **Groen gedacht**

Vegetarisch eten kan de wereld redden

27 **Breinpain**

28 **Van de bovenste plank**

35 **Van dag tot dag. Een vrijzinnig humanist in het dagelijkse leven**

36 **Er is een huisvandeMens in je buurt!**

mar★ kant.

Markant bundelt merkwaardige, opzienbarende en grappige artikels uit de media.

Veerle Cannoot

Facebook Village

Facebook investeert 120 miljoen dollar om huizen en appartementen te bouwen voor zijn medewerkers. Maar Silicon Valley zou Silicon Valley niet zijn mochten de nieuwe bewoners niet van een paar ongebruikelijke diensten gebruik kunnen maken, zoals personal trainers, een hondenuitlaatservice, een fietsersstapplaats en een dierenhotel. Of wonen in *Facebook Village* voor de werknemers van de sociale netwerksite zo ontspannend zal blijken, is zeer de vraag. Hier en daar wordt schuchter geopperd dat er zal verwacht worden dat ze dan ook voortdurend beschikbaar zijn. Voorlopig blijft de bouwwoede van Facebook beperkt tot 394 huizen en appartementen, wat betekent dat slechts tien procent van de werknemers in *Facebook Village* zou kunnen wonen. *Van kinderopvang is vreemd genoeg geen sprake.*

Bron: *The Wall Street Journal* online en *De Morgen*, 3 oktober 2013

Blindenstok met gps

In 2006 won Vlaming Maarten Lombaert de hoofdprijs van Bizidee, de wedstrijd voor het beste ondernemingsplan, met zijn idee voor een blindenstok met gps. Drie jaar later sleepte de *I-Cane*, een ontwerp voor een intelligente blindenstok, de Swift Fund Award in de wacht, een prijs voor projecten die de sociale interactie kunnen vergroten. En nu komt er een echte intelligente blindenstok op de markt: de *I-Cane Mobilo*. De stok heeft een ingebouwd navigatiesysteem en sensoren en is verbonden met een smartphone. Een bewegende pijl in het handvat geeft de richting aan en waarschuwt ook wanneer er zich obstakels op de weg bevinden. Doordat alle informatie via de handpalm doorgegeven wordt, blijft het gehoor helemaal vrij. Dit is belangrijk voor blinden en slechtzienden omdat zij grotendeels op hun gehoor aangewezen zijn om informatie over hun omgeving te krijgen. *Voorstel om de stok nog veiliger te maken: mogelijkheid tot glow in the dark.*

Bron: www.i-cane.nl

Snuffelkarper

Het Disaster Victim Identification Team (DVI) van de federale politie wil karpers inzetten om verdwenen lichamen in het water te vinden. In een aquarium van de universiteit van Luik worden dertig jonge vissen opgeleid tot 'snuffelkarpers'. Na een jaar tot anderhalf jaar zouden ze volleerde lijkspeurders moeten zijn. Om in open water een vermist lichaam terug te vinden, krijgen de karpers een zendertje ingeplant. De forensisch duikers van het DVI moeten dan enkel nog het signaal van de vissen volgen om het lijk te vinden. Als alles naar wens verloopt, zou de techniek binnen vier à vijf jaar op punt moeten staan. *Waarom niet, zo nemen ook de risico's voor de duikers af. Mens en dier kunnen elkaar best een vinnetje helpen.*

Bron: *De Morgen*, 6 augustus 2013

Roze planeet kan niet bestaan

Meer dan vijftig lichtjaar verwijderd van de aarde hebben astronomen een roze planeet (GJ 504b) ontdekt die ongeveer zo groot is als Jupiter, maar bijna vier keer zo zwaar.

Roze mag dan wat vreemd zijn voor een planeet, het is niet deze kleur die de wetenschap met verstomming slaat. Vooral de afstand van de planeet tot diens zon doet de astronomen in de haren krabben.

Die afstand is meer dan 43 keer de afstand tussen de aarde en 'onze' zon. Volgens de bestaande theorieën over het ontstaan van grote plane-

neten, is het onmogelijk dat een planeet zo ver van een zon ontstaat. Toch hangt GJ 504b daar wel degelijk. En dat betekent dat de onderzoekers op zoek moeten naar alternatieve theorieën of minstens de bestaande theorie zullen moeten bijschaven. *Vergeet groene marsmannetjes. Vanaf nu gaan we op zoek naar roze 'Geejeebees'.*

Bron: Forbes, Huffington Post, 12 augustus 2013

Postzegels kunnen Amerikaanse jongeren schaden

In de VS werd in oktober een reeks van vijftien postzegels verboden wegens te gevaarlijk voor jongeren. Op de postzegels zijn sportende kinderen en jongeren te zien. Ze springen, schommelen, skaten, baseballen... De postzegels maakten deel uit van de campagne van Michelle Obama om de zwaarlijvigheid bij Amerikaanse jongeren te bestrijden en hen aan te zetten om meer te sporten. De Presidentiële Raad voor Fitheid, Sport en Voeding besliste echter dat alle postzegels moeten vernietigd worden omdat een aantal sportende kinderen afgebeeld staan met onvoldoende beschermingsmateriaal. *Deze postzegel (foto) geraakte er indertijd wel door. Al een geluk dat je bijna nooit meer aan postzegel moet likken. Een snee in je tong is ook niet zonder gevaar.*

Bron: De Standaard, 19 oktober 2013

Decolleté was veel te diep

De Turkse tv-presentatrice Gözde Kansı werd begin oktober op staande voet ontslagen. Kansı presenteerde een dansprogramma in een jurk die bij enkele Turken in het verkeerde keelgat schoot. Hüseyin Çelik, woordvoerder van de AKP-partij van premier Erdogan, noemde deze verschijning "onacceptabel". Het productiebedrijf verklaarde dat Kansı's "presentatie en stijl niet in lijn was met de doelen van het programma" maar ontkent dat deze specifieke jurk aan de basis van haar ontslag zou liggen. Toch ontstond er in Turkije nogal wat ophef. Het ontslag kwam er kort nadat Erdogan het verbod op het dragen van een hoofddoek in openbare gebouwen ophief. Zijn stelling is dat vrouwen nu vrij kunnen kiezen hoe ze zich kleden. Tegenstanders van Erdogan vrezen echter dat het een stap is naar een beperking van de vrijheid. *Hoe zou de reactie geweest zijn, mocht ze behalve dat decolleté ook een hoofddoek gedragen hebben?*

Bron: Het Nieuwsblad, turkije.blog.nl, nrc.nl, Het Belang Van Limburg,

De Telegraaf, 9 en 10 oktober 2013

Pakistaanse animatieheldin

Beu gekeken op Batman, Superman of Spiderman? De redding is nabij. De nieuwste superheld in animatieland is een Pakistaanse vrouw. Tv-ster Burka Avenger heeft een missie: ze bindt de strijd aan met alles en iedereen die tegen onderwijs is. Overdag leidt onze superheldin - net als alle andere superhelden - een gewoon leven. Jiya geeft les in het dorpje Halwapur (snoepjesdorp). Maar wanneer er moet gestreden worden voor het recht op onderwijs ontpopt ze zich tot een ninja in boerka. Haar wapens: pennen, boeken en ander schoolgerief. De gelijkenissen met Malala Yousafzai, het 16-jarige meisje dat werd neergeschoten door de Taliban, zijn treffend. Bedenker van de reeks, popidool Aaron Rashid, had nooit kunnen vermoeden dat de realiteit zo nauw zou aansluiten bij zijn fictie. Of zoals hij liet optekenen: "This was life imitating art".

Bron: nrc.nl

**“Ik behoor tot de
oude wereld”**

Interview met Wim Opbrouck

Het tweede Vaticaans concilie brak zijn hart een beetje. Plots besliste een paus dat de kerkdienst niet meer in het Latijn moest opgedragen worden. De priester begon liedjes van Miel Cools te zingen en op isomopanelen verschenen bloemen van crêpepapier. De tenen van Wim Opbrouck krulden in zijn sandalen. Weg was het ongrijpbare. Weg was de mystiek. Hij die zoveel troost vond in het Agnus Dei, in zinsneden als *misereri nobis* (ontferm u over ons), *dona nobis pacem* (geef ons de vrede). Hij die die Bach-cantates en die gebeden van een bovenaardse schoonheid vond en daar met volle teugen van kon genieten, net omdat hij ze niet echt begreep. Hij moest het theatrale van de kerkdienst voortaan missen. Zijn hang naar rituelen en tradities werd er niet minder om en hij zette zelf de stap naar het echte theater, om daar zijn duivels te ontbinden.

Veerle Cannoot - foto's © Jeroen Vanneste

Atheïst tot in de kist

Je komt uit een vrijzinnig socialistisch nest. Ben je daar vandaag nog mee bezig, met vrijzinnigheid?

Misschien nog meer met pluralisme. Ik vind dat een mooi woord, maar het wordt nauwelijks nog gebruikt. Pluralistisch... Ik kom wel uit dat vrijzinnig socialistisch nest, maar mijn moeder was katholiek en de eerste zes jaar heb ik op school godsdienst gevolgd. Daarna mocht ik kiezen. Ik was een raar geval: bij de Mutualiteit der Jonge Arbeiders, bij het Humanistisch Verbond, en bij de katholieke scouts tegelijk. Mijn vader heeft dat altijd megedragen. Hij heeft zich nooit in een zuil willen plaatsen, maar hij was wel socialist en atheïst. Ik ben dat ook geworden. Uiteraard ben ik dat geworden. Ongelovig.

Uiteraard?

Ik kon mij niet inbeelden dat er iets hoger boven mij zou bestaan. Ik heb nooit geloofd in een god, een drievuldigheid of een heilige geest. Nooit! En nu heb ik genoeg met Vermeersch en andere kunstenaars en filosofen aan tafel gezeten die het allemaal veel beter weten dan ik om eigenlijk zeker te zijn dat dit het enige is dat er is.

Maar ik gruwel wel van vrijzinnige priesters. Vrijzinnigen die in een soort extremisme doorrazen: (*buldert*) "Ik stap geen kerk binnen!" Ik doe dat wel. Tijdens een katholieke begrafenis ga ik natuurlijk niet te communie en ik maak geen kruisteken, maar ik zeg nooit: "Ik ga niet naar die dienst want ik ben vrijzinnig". Al kan ik mij voorstel-

len dat een oudere generatie, die opgegroeid is in dat bekrompen, met schuldgevoel overladen Vlaanderen, een grotere aversie heeft tegen de katholieke. De haat die Hugo Claus kende, is mij vreemd. En ik ken ook diep ongelovige mensen die toch blij zijn dat ze in een jezuïetencollege zaten. Vaak gaat dat dan over waarden en normen, of discipline. Want natuurlijk zijn atheïsten en vrijzinnigen ook op zoek. Mijn kinderen zingen dan *Alle Menschen werden Brüder* en doen met een fakkel een soort ersatz-overgangsrитуeel.

Beschouw je dat als ersatz?

Nee, geen ersatz. Uiteraard zijn er overgangsrитуelen. Afrikanen doen het ook. Kind wordt man, dus kind moet op jacht in de wildernis. Uiteraard vier ik de zestiende verjaardag van mijn zoon met een vuur in de tuin. Uiteraard organiseren vrijzinnigen een lente-feest. Gelukkig hebben ze hier de schouwburg en gebeurt het niet in een of andere sporthal. Dat hebben die verdornde katholieken wel voor. Ze hebben prachtige paleizen gebouwd. Een vrijzinnig centrum vind ik vaak lelijk. Terwijl het anders kan. Ik heb een paar begrafenisdiensten meegemaakt bij ons in de schouwburg en dat was adembenemend mooi. Ontroerend, zalvend en troostend. Echt prachtig! Ik kwam buiten met het idee: *oké, c'est la vie, we're all gonna die one day and the end is the end*. Klaar! Dat weten we, al vind ik nog altijd dat ongelovigen een heel slechte woordenschat hebben om over de dood te praten. Soms mis ik dat. Katholieken kunnen zeggen: "We gaan bidden, er is een verrijzenis, er is leven na de dood". Ergens is dat makkelijker en ik vind het zelfs een mooi antwoord. Het geeft troost. Dat zijn tradities die duizenden jaren

“Ik kan midden in de nacht achter een piano gaan zitten, een akkoord aanslaan en daar intens gelukkig van worden. Om de seconde daarna intens gefrustreerd te raken dat dat nooit op de radio zal komen.”

oud zijn en soms zou ik deel willen uitmaken van zo een gemeenschap, om te voelen wat dat is. Maar ik creëer dat voor mezelf.

Hoe doe je dat?

Het tv-programma *De bende van Wim* bijvoorbeeld, begint met een gedicht en eindigt met een vuur waarbij we een verhaal vertellen of een lied zingen. Eigenlijk is dat een soort ritueel.

Doen we dat niet veel te weinig, zelf rituelen en tradities kweken?

Tuurlijk! Maar mensen doen wel dingen die heel erg neigen naar rituelen. Het theater is daar een goed voorbeeld van, maar heel wat mensen trekken ook één keer per jaar met de familie naar de Ardennen of ze organiseren een familiefeest de eerste zondag na nieuwjaar. Ik hou daar nogal van. Ik hou ook van bedevaarten. Nuttelose bedevaarten. Ik ben verliefd op de muziek van Nick Drake en heb een tocht gemaakt naar zijn graf. Die religieuze plekken, begraafplaatsen, kerken, die trekken mij nog altijd aan. Maar ook andere bedevaarten. Ik regisseer die voor mezelf. Mijn zoon is erg geïnteresseerd in de Eerste Wereldoorlog. Toen hij zestien werd, ben ik met hem in een Minerva - een jeep uit 1952 - naar het Peace Park in Mesen gereden en dan verder, door *flanders fields*. We hebben in het Talbot House geslapen, in The Duinkerke room. Dat was een soort rituele tocht. Niet dat ik dan ga zeggen (*met diepe, plechtige stem*): “Zoon, wij zijn hier nu samen...” In die zin is dit ritueel minder duidelijk. Andere rituelen worden echt benoemd. Je gaat iemand inwijden, ontgroenen, kind wordt man... In veel maatschappijen zijn dat echte overgangsrites.

Bemin je naaste als jezelf

Met welke mensen voel je verwantschap?

Het is moeilijk te zeggen wat een zielsverwant is of waarom er een verbinding ontstaat. Dat vind ik ook het mooie eraan. Je ervaart dat soms op luchthavens. Je zit op je vlucht te wachten naast een totale onbekende en je zou heel je leven aan hem vertellen. Je kent die mens van haar noch pluimen, maar dat klikt, dat is vriendschap voor het leven. Mensen lachen daar soms mee: “Oh, in het theater zijn ze allemaal zo!” Maar dat is echt zo. Wij werken zoveel met de grote emoties en gevoelens dat ons hart op onze tong ligt. Dat werkt soms ook averechts. Soms is dat te groot en te *drama queen*-achtig, maar ik ben van die soort. Ik heb vrienden die ik tien, vijftien, twintig jaar niet gezien heb, maar vanaf morgen is die verbondenheid daar terug. Instant.

Vrijheid als hoogste goed

Zijn kunstenaars vrijer dan andere mensen?

Het mooie aan kunst is dat er geen wetgeving over bestaat. Dat principe huldig ik nog altijd. Er is geen wet en ze mag er ook nooit komen. Tijdens een nabespreking op het theaterfestival in Avignon riep een man ooit: “*Monsieur, ce que vous faites là, ce n’est pas du théâtre ça, ce n’est pas une mise en scène. C’est de la mise sur scène. Il faut lire Stanislavski, il faut lire Grotovsky, il faut lire Antonin Artaud, il faut, il faut, il faut...*” Ik heb geantwoord: “*Monsieur... moi... je ne dois rien. Je m’en fous. Je m’en fous du théâtre. Heureusement qu’il n’y a pas de lois dans le théâtre.*”

Hoort genot bij vrijheid?

Er zijn verschillende soorten genot natuurlijk, maar ik probeer wel voor een zekere levensstandaard te zorgen. Ik heb er altijd, vanaf de jeugdbeweging tot op de filmsets, voor gezorgd dat alles in orde was. Je kan beter een lekkere pistolet kopen dan een slechte. *Enjoy every sandwich!* Ik zie niet in wat je tegen genot kunt hebben. Je kan erin verzwelgen, ja.

Er zijn Hollandse zwartekousengemeenten waar ze je dat perfect kunnen uitleggen.

Ja, maar dat is ook weer een vorm van genot vind ik: afzien. Ik ben wel van het principe: *no pain, no gain*. Genot moet je verdienen. Ik geniet het meest na intense periodes van hard werken, net als een sporter. Na het sporten smaakt de douche ook zoveel beter.

er wel voor mij gezorgd zal worden. Er is een Japanse film die mij ongelooflijk ontroerd heeft: *De ballade van Narayama*. De film vertelt het verhaal van een dorp waar ouderen op hun zeventigste een berg worden opgedragen om te gaan sterven. Zo zorgen ze ervoor dat er genoeg eten is voor de rest van de gemeenschap. Het is een zeer respectvolle en liefdevolle film, maar wij zijn daar niet klaar voor. Zeker Europa niet. Europa is aan het wegzakken. Wij denken nog volgens de oude principes van de verlichting. Maar misschien moet er een ander soort denken komen. Kan ik er nog van uitgaan dat iemand mij zal oprapen als ik val? Is die vorm van humanisme waarmee ik ben opgegroeid en waarvan ik hou geen achterhaald idee? Kunnen we dat volhouden? Is dat nog juist? Zonder daarom anti-humanistisch te worden, want ik behoor zelf echt tot die oude wereld.

Eén voor allen, allen voor één

Je hebt al in interviews aangegeven dat je hoopt dat je gulzigheid zal verminderen met ouder worden. Gebeurt dat ook?

Ik weet het niet. Ik word balorig van een soort gezondheidsterreur en ik vind dat er een raar soort egoïsme ontstaat. Mensen die elkaar de les lezen. Mensen die een zwaarlijvige willen uitschelden als hij een pak friet eet. Ik probeer zo gezond mogelijk te leven, maar ik gruw van zo een nieuw soort... 'religie', eigenlijk. De biodynamische religie. Die is vaak gekoppeld aan een soort onsterfelijkheids-gedachte en ik vind dat een zeer egoïstisch idee. Het is egoïstisch omdat we met teveel zijn. Het is ook egoïstisch om te denken dat

Durven denken

Dat 'oude' humanisme in vraag stellen, betekent niet: er tegen zijn.

Zeker niet! Maar ik vind die vraag ongelooflijk interessant. En tegelijkertijd ontstaan er andere bewegingen. Mensen organiseren zich, er ontstaan nieuwe community's en solidariteitsprojecten, maar het is allemaal redelijk behoudsgezind.

Ik denk ook nog altijd in termen van solidariteit en ik hoop ook dat iemand mij zal dragen als ik val. Maar er zijn ook denkers die zeggen dat we dat idee moeten verlaten, dat het individueler wordt. 't Is natuurlijk ook futuristisch. Ik kan alleen maar een bijdrage pro-

“We moeten onze kinderen leren dat het geluk niet meer een eigen huis is, een eigen autootje, twee keer per jaar op vakantie en nog een keer gaan skiën, maar dat een gedeelde moestuin misschien een grotere vorm van geluk zal zijn.”

beren leveren. Dat doe ik nu door samen met Peter Verhelst een versie te maken van *Parsifal* van de Duitse componist Wagner.

Parsifal gaat over ridders die aan de ronde tafel wachten op *Parsifal*, de witte ridder, om op zoek te gaan naar de graal. Wij hebben dat vertaald naar vandaag en er een mensengemeenschap van gemaakt die wacht op een messias. Zoals oud Europa wacht op een verlossing! (*lacht*) Maar wij willen niet wachten op die messias. Wij gaan iets nieuws tonen. Wij doen een voorstel. Dat hoor ik te weinig. Het theater houdt de maatschappij nog te vaak een spiegel voor. Filosofen ook, die ontleden de maatschappij en stellen een diagnose. Maar ik mis voorstellen. Dus nu zijn wij aan het sprokkelen. Als je een voorstel begint te formuleren, word je heel snel versleten voor een dromer, of een utopist, of wordt het sciencefiction en dat is meestal niet zo positief. Sciencefictionfilms tonen meestal de catastrofe. Hoe de mens naar de afgrond loopt. Ik denk ook dat het zo zal zijn, dat we in de afgrond zullen lopen, maar tegelijkertijd heb ik bewondering voor mensen die voorstellen formuleren en alternatieven aanbrenge(n). *Parsifal* wordt ons voorstel.

Waarover ben je ooit van mening veranderd?

Ik ben van nature geneigd om verschillende kanten van de medaille te zien. Dat heeft te maken met toneelspelen. Stel dat ik morgen Hitler moet spelen, dan ben ik verplicht een aantal meningen te herzien. Het is nooit zwart of wit. Ik wil dan een ander facet van Hitler tonen, want anders weet je bij voorbaat al dat hij een monster is, de baarlijke duivel. Het interessante aan de duivel is dat hij ook altijd een ongelooflijk verleidelijke kant heeft.

Op politiek vlak ben ik wel veranderd van mening. Ik kan niet meer zeggen dat ik socialist ben, want ik herken mij niet meer in de mensen rondom mij die zich socialist noemen. Echt niet. Ik kan daar toch niet aan blijven vasthangen omdat ik als kind achter een rode vlag heb gelopen? Ik mis beleidsmannen. Het is ook niet gemakkelijk om politieke aansluiting te vinden. Links en rechts zijn zo versmolten tot een soort centrum. Ik zou mezelf veel liever D66 noemen in Nederland, een regenboogpartij die gelooft in mensen. Je brengt het beste bij elkaar. Die regenboog levert de beste beleidsmakers. Technocraten misschien. Maar hoe moeilijk is het niet geworden om aan politiek te doen? Bij het minste word je genadeloos afgeknald. Met de sociale media moet je als politicus spitsroeden lopen. Het moment dat je een beetje een extreem plan lanceert, is het direct prijs.

Parsifal

Parsifal is het sluitstuk van de optimisme-trilogie, na *Aida** en *Candide*. Peter Verhelst schreef de tekst en regisseert samen met Wim Opbrouck. Het muzikaal concept is gebaseerd op Wagners laatste opera. *Parsifal* is in maart te zien in NTGent. www.ntgent.be

Agenda
Agenda
Agenda

Annie Van Paemel
Diensthoofd moreel
consulenten Defensie

Dagschotel
Plat du jour
Dish of the day

5u45: Tja, soms kan het vroeg dag zijn in het leger. Om 6u00 houd ik mijn radioritmeel om te horen hoe lang de files zijn vandaag.

8u58: Na het fileleed, kom ik eindelijk aan op het bureau in Evere. Ik bezoek het secretariaat en neem de brieven en uitnodigingen door.

10u03: Vergadering met het psychosociaal platform. Onze dienst is één van de vier overlegactoren voor de operationele en strategische doelstellingen binnen het departement Welzijn.

11u06: Ik schuif aan bij de coördinatievergadering met operationele raadgevers om buitenlandse zendingen van de consulenten te organiseren.

12u16: De nieuwe korpscommandant komt 'even' langs. De babbel duurt langer dan gepland. Boeiend, want in een recent verleden werkten we samen toen de kaserne in Sijsele sloot. Vele militairen moesten toen noodgedwongen, soms ver, muteren. We zijn nieuwsgierig naar elkaars verhaal: "Weet jij waar die of die is terechtgekomen?"

13u05: Op een drink wordt er een cheque overhandigd aan een project voor blindenbegeleiding. Het is de opbrengst van een mosseldiner. De hond die erbij is, fascineert ons allen, zijn blinde baasje is opgetogen.

13u50: Tijdens de receptie benadert een militair me met het verzoek om eens te gaan praten met zijn collega die een moeilijke periode doormaakt. Ik antwoord dat ik verkies dat mensen zelf de stap zetten, maar hij overtuigt me. Ik beloof om contact op te nemen.

15u01: Cliëntbezoek: een moeizaam gesprek over een uitzichtloze situatie. De cliënt is ongeneeslijk ziek en worstelt vooral met de zin van zijn relatie.

16u10: Mails lezen: een uitnodiging van Berlijn voor een deelname aan de lezing *Der reflektierende Soldat*. De titel alleen al volstaat om mijn nieuwsgierigheid te wekken. Mijn vraag naar meer info wordt prompt beantwoord en ik neem de uitnodiging aan.

17u00: Terug naar de kust; het fileleed kan me nu minder deren, ik droom al van Berlijn.

19u11: Potje koken en bijpraten met de huisgenoten.

20u20: Ik plof in de zetel neer. Dilemma: vaste crimireeks bekijken of lezen? Het wordt het laatste: ik neem een bedruimd boek en hoop wat Oost-Duitse sfeer op te roepen in *De blikken trommel* van Günter Grass. Ondanks de onthullingen over zijn oorlogsverleden blijft hij mijn favoriete moeilijk-verteerbare-boeken-schrijver.

maandag dinsdag woensdag donderdag vrijdag zaterdag zondag

22u30: Zzzlaapppppmmmm...

StuJardin, studenten met groene vingers en groene gedachten

Een gesprek met
Joris, Jasmien en Nele

Een moestuin in de Gentse universiteit, het ultieme doel is bereikt. Maar het idee heeft veel voeten in de aarde gehad. Doctoraalstudente Jasmien Wildemeersch trok aan de kar om deze praktische kant van stadslandbouw te introduceren aan de UGent. Vol goede moed stelde ze een dossier samen. Gaandeweg bleek het bureaucratische kluwen echter zo complex dat het moestuinproject een stille dood leek te serven. Maar dat was buiten UGent1010 gerekend, de studentenvereniging voor duurzaamheid aan de universiteit. Zij richtten een werkgroep op rond stadslandbouw: StuJardin. De moestuin is hun grootste wapenfeit.

Veerle Cannoot

Een van de drijvende krachten achter de oprichting van StuJardin is handelsingenieur Joris Depouillon. Tijdens zijn studies trok hij met het uitwisselingsprogramma Erasmus naar Istanbul en stampde daar een project rond tweedehandshoppen uit de grond. Samen met een groep van dertig vrijwilligers bracht hij een gids uit voor tweedehandshoppen en in juni 2012 organiseerden ze een wandeling door Istanbul voor meer dan 150 mensen. Terug in België wilde Joris ook

in Gent verder werken rond duurzaamheid. Zo ontstond de werkgroep StuJardin. Hun missie: een moestuin aanleggen.

Joris: “In de herfst van 2012 hebben we nog een paar voorbereidende vergaderingen belegd, maar toen kon er niet echt veel meer gedaan worden. We moesten wachten op de analyse van de grondstalen. Pas toen dat in orde was, kregen we groen licht om

De groenten uit de moestuin van StuJardin zijn duurzaam geteeld. Geen kunstmest, alleen compost en wat koeienmest.

een moestuin aan te leggen achter de faculteit van de bio-ingenieurs. In maart 2013 is de moestuin echt geopend. Dat idee bestond al langer bij Jasmien en we hebben dat samen kunnen realiseren.”

Jasmien: “De decaan had ons op voorhand wel opgedragen om te polsen hoeveel interesse er was voor een moestuin, dus we wisten dat er voldoende handen zouden zijn om te zaaien en onkruid uit te trekken. Al was het natuurlijk afwachten hoe het in de praktijk zou evolueren. Elke dinsdag komen alle geïnteresseerden samen in de tuin om nieuwe ideeën te bespreken, te zaaien, te wieden en te oogsten. We werken dan met tien à vijftien mensen. We zien hier ook veel buitenlandse doctoraalstudenten. Het is natuurlijk ook een makkelijke manier om in contact te komen met andere studenten... en recepten uit te wisselen, natuurlijk!”

Theorie toetsen aan praktijk

Ook doctoraalstudente **Nele** zit graag in de moestuin: “Bij de bio-ingenieurs zijn we altijd met landbouw bezig, maar eigenlijk hebben we vrij weinig praktijkervaring. Daarom ligt de moestuin ook achter onze faculteit. Het is belangrijk dat studenten kunnen zien en voelen wat ze studeren.”

Jasmien: “Als je weet hoe moeilijk het is om groenten en fruit te kweken, ben je je ook meer bewust van wat je in de winkel koopt en hoeveel dat waard is. Maar ik ben hier toch vooral om mij te ontspannen en te amuseren. Ondertussen leer ik bij en kweek ik groenere vingers. In het begin waren we maar met een stuk of vijf, maar na de eerste vergadering zijn er heel wat mensen bijgekomen. In het begin van 2013 hebben we ook samen een teeltplan gemaakt en ik ben hier in principe elke week om te kijken wat er zeker moet gebeuren.”

Nele: “En iedereen luistert naar Jasmien.”

Groeiavonden

Joris: “In de lente van 2013 heeft StuJardin ook vijf groeiavonden georganiseerd om een aantal aspecten van stadstuinieren te belichten. Zo organiseerden we een kruidenwandeling en een speeddate met tuinexperts. Daar kwam veel meer volk op af dan we verwacht hadden. De eerste avond, met workshops rond flestuinieren, bijenhottels en een wormenbak, was er meer dan 250 man. Je kon bijna niet meer binnen. En ook tijdens het debat over landbouw en stadstuinieren was de zaal volzet. Dat doet deugd, zoveel mensen en zoveel enthousiasme. Nu is de moestuin wel de motor van StuJardin. Mocht het enkel bij info-avonden en workshops gebleven zijn, dan was het enthousiasme waarschijnlijk gaan liggen. Nu blijven we elkaar zien. Sommige mensen komen elke week, maar er zijn ook vaak nieuwe mensen aanwezig. En dat maakt het zo leuk.”

Duurzaamheid

De groenten uit de moestuin van StuJardin zijn duurzaam geteeld. Geen kunstmest, alleen compost en wat koeienmest. Geen bestrijdingsmiddelen, de studenten zoeken meer inventieve en traditionelere manieren om plagen te bestrijden.

Nele: “Toen onze kolen opgegeten werden door duiven hebben we netten rond de plantjes gezet zodat de duiven er niet meer bij konden.”

Jasmien: “En toen de mineervlieg op de knolselder neerstreek, hebben we de maden van die vlieg er met de hand uitgehaald zodat er geen nieuwe vliegjes konden komen. Voor de bladluizen zijn we met een mengsel van biologisch afwasmiddel en water aan de slag gegaan, maar ook platduwen helpt. Die platgeduwde bladluizen verspreiden dan een geur waardoor andere bladluizen afschrikt worden. Of we verzamelen lieveheersbeestjes en zetten ze bij de bladluizen. Bladluizen zijn het lievelingseten van lieveheersbeestjes.”

Links

UGent1010: www.ugent1010.be

StuJardin: www.stujardin.be

Vrienden van StuJardin

StuJardin is een project van GSR (Gentse StudentenRaad), JNM (Jeugdbond voor Natuur en Milieu) en UGent1010 (de studentenvereniging voor een duurzame universiteit). Het project krijgt steun van kruidenkwekerij Kruiden Claus, leverancier van potgronden Peltracom en zadenbedrijf Somers Seeds. Verder werkt StuJardin samen met GMF (Gents MilieuFront).

“80 KILOMETER PER WEEK HOLDE IK. OP ZOEK NAAR EVENWICHT.”

Jacinta De Roeck over sporten

[directeur Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging en gewezen senator]

Al lopend stilstaan

“Je moet joggen, De Roeck”, zei een oude vriend me. “Je bent ervoor gebouwd.” De joggingrage woedde in 2007 in alle hevigheid. Modeverschijnselen, niets voor mij. Maar oude vriendschappen maken al eens iets los in een mens. Ik had nog een paar loopschoenen, nooit gebruikt. Op een zaterdag verkleedde ik me tot ‘loopmachine’ voor een achtkilometerloop tegen een ongezien hoog tempo tussen de Haspengouwse bloesems. Ik haalde het net, uitgeput. “Je moet langzaam opbouwen, De Roeck”, zei diezelfde vriend. Hij deed me *Lore of running* cadeau en zo startte mijn loopcarrière. Ze duurde net zo lang als de teruggevonden vriendschap.

Lopend cultuur snuiven

In 2008 studeerde ik in Salamanca. Daar lopen op een zondagmorgen op het pad tussen de Río Tormes en de stadsmuren is een heerlijke cultuurschok. Ik, als schaarsgeklede toerist en zij, de opgeklede Spaanse families. Plaatjes zoals wij ze nog kennen uit oude fotoalbums. Kinderen in katoenen breibroekjes en lintjesjurken. Lopend repeteerde ik mijn Spaans, reciteerde ik Neruda, fantaseerde ik pittige blogteksten, neuriede ik hartstochtelijke flamenco. 80 kilometer per week holde ik. Op zoek naar evenwicht. Ik vond het niet.

Lopend solidair zijn

In februari 2008 liep ik een woestijnmarathon om de problematiek van een vergeten volk in de tentenkampen van Tindouf op de kaart te zetten. Ik liep elke druppel uit mijn lijf. We zijn intussen 5 jaar later. De Sahrawi leven nog altijd in hun tentenkampen met

slinkende noodrantsoenen, ondervoede kinderen en te weinig medische zorg. Al lopend loste ik geen wereldprobleem op.

“Al lopend loste ik geen wereldprobleem op.”

Lopend sinjoor worden

In februari 2009 verhuisde ik naar Antwerpen. Ik ruilde het platteland voor de stad. De bloesemloopjes voor de Scheldeloop. Lopen is nu niet direct synoniem voor sociaal zijn. De meesten joggen blind elke medemens voorbij. Ik dus niet. Elke zondag kwam ik wel een interessante figuur tegen. Zo leerde ik alles over containerboten en cruiseschepen. Over laden en lossen. Het uitgooien van de trossen. Het baggeren en het aanmeren. Als ik rusteloos wakker lig zeven hoog, hoor ik de havengeluiden. Ik kan intussen vermoeden welk schip welke activiteit ontwikkelt. De rustige nachten zijn verder weg dan ooit.

Intussen viel ik stil. Geen reden meer om te lopen. Voor mijn conditie hoef ik het niet te doen. Geen oude vriend meer om me aan te porren. Ik mis het, dat lopend stilstaan. Met in mijn hoofd repetitief dezelfde zin. Ik raakte nooit verder dan de inleiding van een verhaal.

foto © An Avonds

foto © Michaël Van den Berghe

EEN KLAS VOL MENINGEN IN GENT

ONDERZOEK MARK ELCHARDUS

Uit het onderzoek van Mark Elchardus blijkt dat, als er bespaard moet worden in de gezondheidszorg, Vlamingen liever besparen op bepaalde medische zorg voor ouderen (85-plussers), terminaal zieken en mensen die ongezond leven. Er is geen sprake van zelf inleveren. Ook een efficiënter beleid is geen optie. De Vlaming behoudt liever de vrije keuze van zorg en wil niet wat extra kilometers rijden voor bepaalde zorg.

Marcel: “Waarom bepalen wie wel en wie niet recht heeft op gezondheidszorg? Iedereen heeft recht op gelijke kansen.”

Lucie: “Een 85-jarige met een longinfectie zou het zonder zorg niet halen. Moeten we hem dan nog wel helpen?”

Max B: “De sterken in de samenleving moeten de zwakkeren helpen.”

Fausto: “Wie moedwillig ongezond leeft, door bijvoorbeeld dagelijks drugs te gebruiken, heeft geen recht op gezondheidszorg.”

Dario: “Iemand gezondheidszorg ontzeggen omdat hij hiv opliep door onbeschermd seks, is net zo erg als de doodstraf: je ontnemt die persoon een tweede kans.”

Gianni: “Je kan er weinig aan doen dat je ouder wordt of een terminale ziekte hebt, maar je bepaalt wel zelf of je ongezond leeft.”

Oscar: “Eigen gezondheid eerst: iedereen wil beroep kunnen doen op gezondheidszorg, ook bejaarden of terminaal zieken.”

Deze jaargang volgen we de leerlingen niet-confessionele zedenleer in het zesde middelbaar van het Secundair Kunstinstituut in Gent. Naar aanleiding van het in oktober verschenen onderzoek van Mark Elchardus, prof. em. aan de VUB, spreken we met hen over solidariteit in de gezondheidszorg.

Liza Janssens

Julien: “Als je meebetaalt voor de gezondheidszorg, moet je er ook beroep op kunnen doen.”

Felix: “We besparen dus niet in de gezondheidszorg.”

Oscar: “Er zijn andere manieren om de gezondheidszorg te bekostigen: laat rijken meer bijdragen en herverdeel de rijkdommen.”

Max B: “Waarom besparen we niet in het aanbod? Niet elk ziekenhuis moet hersenscans uitvoeren.”

De meeste jongeren vinden dat iedereen gelijke rechten en kansen moet hebben. Zij zouden liever elders besparen, de uitgaven rationaliseren en mensen met een hoger inkomen meer laten bijdragen.

dossier

Verhalen

DE RODE DRAAD IN ONS LEVEN

INHOUD

- 2 “Verhalen inspireren”
Interview met Jens Pas
- 6 Sprookjes ontmaskerd
Interview met Vanessa Joosen
- 8 “Door boeken te lezen word je een vollediger mens”
Interview met Eva Devos en Tania Van Acker
- 10 “Een verhaal moet zo authentiek mogelijk zijn”
Welke verhalen kruipen onder ons vel?
- 14 “We zijn gemaakt om te geloven”
Ruben Mersch over de (misleidende) macht van verhalen
- 18 Ouderen hebben grote behoefte om hun levensverhaal te vertellen
Interview met Jaimie Derwulf en Nicolas Vermoortele
- 20 Levensverhalen helpen bij zingeving en rouw
Op verhaal komen: cruciaal in de vrijzinnig humanistische praktijk

UITNEEM-
BARE
KATERN
24 pagina's

Verhalen inspireren

Interview met Jens Pas

Jens Pas

Informatie in de vorm van een verhaal komt binnen via je buik en via je hart. Je kan er makkelijker naar luisteren en het beter onthouden. Een voorbeeld geven of een anekdote vertellen om een stukje theorie te helpen verteren, werkt. Jens Pas is verhalenverteller en -schrijver. Na zijn ingenieursopleiding ging hij lesgeven en herontdekte hij zijn voorliefde voor de beeldende taal, het vertellen van verhalen. Ondertussen is hij directeur van Gent BC, een organisatie die innovatie in de Gentse regio moet stimuleren. Ook daar blijft hij verhalen inzetten. Waarom? “Overdracht van informatie is rationeel. Een verhaal heeft een artistieke invalshoek. Het is veel meer dan een format om te schrijven. Een verhaal is een communicatiemiddel dat mensen raakt.”

Melina Clijsters

Verhalen, dat is een bezoekje brengen aan Bokrijk: leuk in de vrije tijd, maar het wordt niet meer serieus genomen.

Waarom zijn verhalen volgens jou belangrijk?

Verhalen zijn een manier om subjectiviteit naar waarde te schatten. Als je communiceert, breng je informatie over op twee manieren: rationeel en emotioneel. Die twee componenten staan niet per se tegenover elkaar, maar het is ook niet zo dat emotionele informatie een onduidelijke vorm is van rationele informatie. Het heeft te maken met objectiviteit en subjectiviteit, twee begrippen die elkaar in evenwicht houden. Objectief is een afspraak, een referentiekader: we noemen dit een kast en dat een stoel. Subjectief is een waardering. De info komt uit het subject. Het zit in jou om iets te appreciëren en het zit in mij. Verhalen zijn een manier om aan informatieoverdracht te doen in de subjectieve sfeer. Ook het subjectieve is zeer waardevol om met elkaar te delen.

Waarom zijn verhalen minder aanwezig?

We denken heel vaak dat objectiviteit de sleutel is tot succes. Voor een groot deel terecht. Het feit dat we kunnen meten en weten, heeft wetenschap voortgebracht, heeft gemaakt dat we tachtig jaar kunnen worden. Vroeger zag je soms mensen een

auto in gang duwen. Dat zie je hier vandaag niet meer. Industrie was vroeger een ambacht. Door onderzoek naar efficiëntie, kwaliteit en optimalisatie werkt vandaag alles beter. Jouw pen, bijvoorbeeld, lekt niet. Dat bevestigt dat objectiviteit goed is.

Als gevolg daarvan is subjectiviteit, vooral in onze westerse samenleving, iets voor aan de keukentafel geworden. Verdrietig mag je thuis zijn, maar niet op de werkvloer. Daar moet je presteren en de norm halen, doen wat gedaan moet worden. Terwijl ik, en ik ben niet alleen, er meer van overtuigd ben dat we subjectiviteit een evenwaardige plaats moeten geven naast objectiviteit. Die achteruitgang van subjectiviteit is voor mij de grootste reden waarom ook verhalen achteruitgegaan zijn. Verhalen, dat is een bezoekje brengen aan Bokrijk: leuk in de vrije tijd, maar het wordt niet meer serieus genomen. Verhalen zijn ondergewaardeerd, onderbelicht. Je vindt ze in theater, muziek, liedjes... Maar dit wordt in de categorie 'entertainment' gestoken. Terwijl verhalen ook een maatschappelijk relevante plaats hebben. Ze zijn een bouwsteen van de samenleving eerder dan het decor waar de samenleving in gebouwd wordt.

Wat doen verhalen dan volgens jou?

Ze raken de mensen. Of je nu een zeer rationeel denkend iemand bent of een creatieveling, verhalen vertellen iets dat niet via je hoofd binnenkomt, maar via je buik en je hart. Je hoofd heb je nodig om woorden te kunnen herkennen, maar wat er verteld wordt komt op een andere manier binnen. Ik vergelijk het graag met muziek. Je kan noten lezen. Dat is een objectieve manier om iets over een muziekstuk te leren, het is in principe rationele informatie. Maar je kan ook naar muziek luisteren en dan ontroerd zijn. Het is hetzelfde liedje maar het bereikt je op een andere manier. En dat is een beetje hetzelfde met verhalen.

Wat maakt dat mensen graag verhalen vertellen en ze graag blijven horen?

Waarom luister je naar een liedje? Je wil toch geraakt worden. Je wil bewogen worden. Kijk naar de info op tv. Het aanbod gaat van droge feiten in het nieuws via reportages tot echte sappige reality-tv. Er is veel belangstelling voor de verhalen in deze programma's. Verhalen kunnen mensen immers sterk inspireren en positief beïnvloeden, aanzetten tot het nemen van een nieuwe stap in hun leven, of gewoonweg in spanning houden en nieuwsgie-

“

Verhalen zijn een bouwsteen van de samenleving.

”

righeid opwekken. Soms kunnen ze ook troosten of geruststellen.

Zie je hierin een verschil tussen fictie en non-fictie?

Op zich is de definitie al het verschil. Non-fictie is iets zeggen dat bestaat en fictie is iets zeggen dat niet bestaat. Fictieve verhalen kunnen even waardevol zijn. Toon Hermans, één van mijn inspiratiebronnen, was een meester in het brengen van fictie als zijnde non-fictie. In elke sketch had hij het wel over een of andere nonkel of tante, maar die bestonden niet echt. Hij zorgde hiermee dat er een herkenningspunt was voor het publiek. Hij gaf de mensen in de zaal hiermee het gevoel dat ze allemaal deel uitmaakten van één grote familie. Moesten die mensen waar hij het over had echt zijn, kon hij nooit zo openlijk spreken over de kromme neus van tante Jo. Of tante Jo nu wel of niet echt bestond, doet er niet toe. Het gaat om het gevoel dat hij creëerde.

Wanneer gebruik jij verhalen?

Overall. Ik ben bijvoorbeeld op zakenreis geweest naar Noorwegen voor de stad Gent en de universiteit en nam daar deel aan een congres. Zoals het hoort, heb ik hierover een verslag gemaakt. Maar geen typisch droog verslag, ik schreef een zeer verhalend dagboek met tekeningen erbij. Achteraf kreeg ik dan van de ambtenaren te horen: “We hebben het gelezen”, alsof dat niet logisch was, “en we vonden het leuk!” En daarbij hadden ze nog onthouden wat erin stond ook.

Heb je een verzameling favoriete verhalen die je vaak gebruikt?

Die evolueert. Soms val ik wel terug op een aantal basisprincipes. Een van mijn grote inspiratiebronnen is Zhuangzi, een Chinese filosoof, die heel veel beeldtaal en veel humor gebruikte. En dan met een sprong in de tijd naar het nu: Willem Vermandere en Toon Hermans. Toon Hermans is voor mij verschrikkelijk belangrijk. Ik heb me

voorgenomen, toen ik begon met schrijven, om me, net als hij, nooit honend uit te laten over anderen. Als ik een tekst geschreven heb, vraag ik me af: zou Toon Hermans het goed vinden zo?

Heb je in het schrijven van verhalen iets aan je wiskundige achtergrond?

Absoluut. Ook een verhaal heeft een structuur. Hoe zit een verhaal in elkaar? Hoe bouw je het op? Door mijn analytische bagage kan ik hier beter mee omgaan. Al zeg ik er meteen bij: er is geen recept voor. Ik heb heel veel schrik voor patronen of recepten, nog meer schrik heb ik voor cursussen ‘verhalen vertellen’. Het gevaar bestaat dan dat mensen denken dat ze een goed verhaal kunnen schrijven wanneer ze de geleerde sjablonen toepassen.

Wat moet er volgens jou gebeuren om verhalen weer op te waarderen?

Geloof in subjectiviteit. Het geloof in het belang van jou (*wijst*) als mens. Eerder dan

“Ik heb heel veel schrik voor patronen of recepten, nog meer schrik heb ik voor cursussen ‘verhalen vertellen’. Het gevaar bestaat dan dat mensen denken dat ze een goed verhaal kunnen schrijven wanneer ze de geleerde sjablonen toepassen.”

jou als productief zoogdier. Door het succes van de objectiviteit wordt van jou verwacht dat je op een efficiënte manier een tekst schrijft. En dan is dit al meteen een minder geslaagde poging, want jij moet een enorme afstand afleggen om dit interview af te nemen. Bekijken we de menselijke en subjectieve kant van de zaak, kunnen we zeggen: dit kan leiden tot een boeiende ontmoeting. Het is de moeite waard dat je mij hier treft in mijn omgeving en niet een kopie van mij ergens anders. In dat geval mag het aantal uren dat je moet rijden niet behoren tot de meetcriteria. Als we naar zo'n redeneringen zouden kunnen gaan, denk ik dat we een grote stap vooruit zijn.

Ont-moeting

Jens Pas is ook de initiatiefnemer van de Ont-moeting. De Ont-moeting is een huis aan de rand van de Vlaamse Ardennen waar kennis, kunst en natuur samenkomen. Je kan er vergaderen met je organisatie of vereniging, naar lezingen en tentoonstellingen komen om geïnspireerd te worden, deelnemen aan muzikale workshops of kunstenaars ontmoeten. Jens Pas en Elien Meerschaut zijn er gastheer en gastvrouw. De Ont-moeting dankt zijn naam aan een verhalenbundel die Jens in 2006 schreef. Jens schrijft nog steeds verhalen, deze worden gepubliceerd op de verhalenblog: www.jenspas.be/verhalen
Meer info? www.ont-moeting.be

Sprookjes ontmaskerd

Interview met
Vanessa Joosen

Vanessa Joosen

Leven sprookjes al lang en eindigden ze altijd al gelukkig? Vaak wel, zegt sprookjeskenner Vanessa Joosen, maar een gelukkig einde betekende vroeger wel iets héél anders. Vanessa Joosen is postdoctoraal onderzoeker en docent jeugdliteratuur aan de universiteiten van Antwerpen en Tilburg. Op haar bureau in de Prinsstraat haalt ze haar vertelstem boven.

Sarah Van Gaens

Het woord 'sprookje' komt van 'sproke', wat mondelinge vertelling betekent. Maar hoe kunnen we sprookjes herkennen?

De meest bekende sprookjes bij ons zijn toversprookjes. Magie is er vanzelfsprekend. Ze spelen zich af in een onbepaalde tijd en op een onbepaalde plaats: "Er was eens in een land hier ver vandaan..." In onze bekendste sprookjes worden vaak vaste getallen gebruikt: magie komt drie keer voor, groepen van personages zijn meestal met zeven of met twaalf. Je hebt in sommige sprookjes ook vaste formules zoals "Er was eens..." en "Ze leefden nog lang en gelukkig..." Maar sprookjes zijn een heel divers genre.

Hoe lang bestaan sprookjes al?

In de Griekse mythologie en Latijnse literatuur vind je al verhalen die sterk op onze sprookjes lijken. Toch zijn belangrijke elementen anders, omdat er goden meespelen bijvoorbeeld. Het motief van een vrouw die verliefd wordt op een beest waarna er een transformatie optreedt, is minstens terug te vinden in de Latijnse literatuur. De rest van het verhaal varieert echter heel sterk, bijvoorbeeld op welk dier ze verliefd wordt.

Er wordt nog steeds druk gedebatteerd over de oorsprong van het sprookje. De consensus onder verschillende wetenschappers is dat de meeste sprookjes

waarvan de onze afgeleid zijn, in de middeleeuwen ontstaan zijn als oraal genre. Vanaf de zestiende eeuw werden ze opgetekend. Omdat ze mondeling werden doorgegeven, moet je nooit proberen om de originele versie van een sprookje te zoeken. Marita de Sterck heeft in haar boek *Beest in bed* een aantal van de oudste geschreven sprookjes opgetekend die aan de basis liggen van onze sprookjes.

Hadden die sprookjes een onderliggende betekenis?

Iedereen is vrij om sprookjes te analyseren en er een diepere levensvisie in te vinden. Ik lees psychologische analyses vaak met een

korreltje zout, zeker als ze sterk in details treden. Die details veranderen immers vaak.

Volgens de meest voorkomende psychoanalyse van *De schone en het beest* gaat het sprookje over een vrouw die zich moet leren openstellen voor seks met een man. Dat is iets wat ze eerst als beestachtig ervaart maar eenmaal ze er zich aan overgeeft, kan ze verliefd worden en verandert die man in een mooie prins.

Hadden sprookjes vroeger ook al een gelukkig einde?

Ja, in veel gevallen wel. Maar wij interpreteren dat einde niet altijd als gelukkig. In een van de voorlopers van het verhaal van *Doomroosje - Zon, maan en Talia*, van de zeventiende-eeuwse Italiaanse schrijver Giambattista Basile - wordt de prinses al slapend bezwangerd door een jonge koning. Die koning is ook al getrouwd. Talia bevalt van een tweeling en wordt pas later wakker. De vrouw van de prins probeert tevergeefs van Talia en haar kinderen af te komen en uiteindelijk kan Talia samenleven met haar prins. De moraal van dit verhaal is: zelfs als je slaapt kunnen je gelukkige dingen overkomen, namelijk kinderen en een goede man. Voor ons werd Talia verkracht, maar Basile presenteert dat als een gelukkig einde.

De oudere versies van sprookjes zouden meer expliciete verwijzingen naar seks en geweld bevat hebben.

Dat klopt. Aanvankelijk werden die verhalen onder volwassenen verteld. Maar er werd toen nog geen strikt onderscheid gemaakt tussen kinderen en volwassenen, dus de kans is groot dat kinderen die verhalen ook hoorden.

Ook de eerste versies van de sprookjes van de Grimms zouden niet zeemzoet geweest zijn.

De Grimms hebben zeventien edities gemaakt van hun sprookjesboek, de *Kinder- und Hausmärchen*. De latere versies zijn inderdaad wat meer gekuist.

Had dat te maken met 'verkoopcijfers'?

Onder andere. Oorspronkelijk wilden de Grimms de volksverhalen van de vergetelheid redden. Daarvoor hadden ze een - in hun ogen - wetenschappelijke methode ontwikkeld. Ze verzamelden verschillende versies van een verhaal en mengden die tot één verhaal. Ze pasten hun versie dus aan wanneer ze nieuwe verhalen vonden. Maar ze hielden ook rekening met de kritiek van hun lezerspubliek. Daarom hebben zij veel verwijzingen naar seks uit hun sprookjes gehaald. Het bekendste voorbeeld is Raponsje, die in de eerste uitgave van de Grimms nog in de toren zwanger wordt van haar prins. In een latere versie heeft ze wel plots een tweeling, maar de zwangerschap is eruit gehaald. Bij de Fransman Charles Perrault, een voorganger van de Grimms, vind je nog meer allusies op seksualiteit. Hij wond er weinig doekjes om: de wolf in het verhaal van *Roodkapje* is een mannelijke verleider en het opeten is een metafoor voor seks. Voor veel lezers gingen de Grimms echter nog niet ver genoeg in het opkuisen van die verhalen. Om ervoor te zorgen dat de sprookjes populair werden, hebben vertalers ze verder bewerkt. Zij kozen ook meer voor toversprookjes en minder voor volkse sprookjes.

Roodkapje en de wolf in bed, 1879.

Bron: Catherine Lane

Er wordt ook gezegd dat de Grimms geweldadige passages schraptten, maar dat klopt alleen wanneer het geweld de goede personages overkwam. Zo wordt Roodkapje bij Perrault opgegeten door de wolf, maar bij de

Grimms gered. Wanneer geweld de slechterik overkwam, dan hadden de Grimms er meestal geen problemen mee, denk maar aan de ogen van Assepoesters zussen: die worden uitgepikt door duiven. Dat paste in hun pedagogisch project, omdat het zo duidelijk was wie de slechterik was. Die moest een strenge straf krijgen.

Assepoester en de duiven, 1873.

Bron: ZU_09

Welke kritiek gaven de lezers zoal?

Dat die sprookjes te griezelig waren voor kinderen. De Grimms presenteerden hun verhalen ook als volksliteratuur. Dat idee was al genoeg om ze af te kraken, want in het Nederlands taalgebied was er in het begin van de negentiende eeuw weinig eerbied voor dat erfgoed. Men vond de verhalen onnozel.

Tegenwoordig gaan de meeste sprookjes over prinsessen. Waarom is dat zo?

De Grimms hadden nog veel sprookjes over volkse personages. Maar in de vertalingen was er een voorkeur voor romantische verhalen, omdat men dat geschikter vond voor kinderen. De mensen die konden lezen en boeken konden kopen waren ook van een hogere klasse. Zij hadden een voorkeur voor verhalen over deftige mensen. Disney heeft dit natuurlijk nog versterkt door vooral prinsessensprookjes te verfilmen.

“Door boeken te lezen word je een vollediger mens”

Interview met Eva Devos en Tania Van Acker

Eva Devos is bibliothecaris van Stichting Lezen.

Tania Van Acker is gespecialiseerd in voorlezen en boeken voor kinderen van 0 tot 6 jaar.

W

aarom zouden we kinderen stimuleren om te proeven van verhalen, en hoe? Welke rol kunnen boeken spelen in het leven? Eva Devos en Tania Van Acker zijn lezers én ook tijdens de werkuren bij Stichting Lezen laten boeken hen niet los. “Goede boeken gaan altijd over de belangrijke dingen in het leven. Wacht niet om grote thema’s als de dood aan te kaarten tot ze zich voordoen.”

Mieke Werbrouck

STICHTING LEZEN

Stichting Lezen werkt aan een warm klimaat voor lezen en boeken, en moedigt iedereen aan meer te lezen. Ze werkt aan een ononderbroken lijn van leesbevorderingsprojecten voor kinderen en volwassenen en biedt onderdak aan een unieke vakbibliotheek over jeugdliteratuur en leesbevordering.

www.stichtinglezen.be

Wat heeft lezen te bieden aan kinderen?

Eva: “Het plezier van lezen vinden wij heel belangrijk. Verhalen kunnen boeien, de lezer meesleuren. Tegelijk denken wij vaak aan het nut van lezen, de intellectuele en emotionele ontwikkeling.”

Tania: “Door verhalen of boeken kom je in contact met de grotere wereld. Dingen die je nog niet kent, mensen die je nooit zal ontmoeten en onbekende gevoelens. Als je dingen herkent, kunnen verhalen ook troosten.”

Eva: “In hoeverre je inlevingsvermogen aangescherpt wordt door boeken, is voer voor

discussie. Volgens sommige onderzoekers is dat absoluut het geval, anderen trekken dat in twijfel. De basis blijft dat verhalen je doen verplaatsen in andere mensen en situaties, je begrip doen opbrengen daarvoor.”

Is dat een van de drijfveren van Stichting Lezen?

Tania: “Noem ons de *believers*. Wij geloven echt dat je door boeken te lezen een ander mens wordt.”

Eva: “Een vollediger mens. We proberen om iedereen minstens één positieve lezer-

Als Eva en Tania een boek cadeau geven...

varing te bezorgen. Niet iedereen moet een lezer worden. Er zijn ook voetbalkinderen, muziekkinderen... Maar een kind moet wel de kans krijgen om met sport, muziek of lezen in aanraking te komen. Voor iedereen bestaat er een boek, het juiste boek op het juiste moment. Als het daarbij blijft, is dat voor ons prima, maar we zouden het erg vinden dat iemand volwassen wordt zonder die kans te krijgen."

Vraagt lezen ook een inspanning?

Tania: "Je moet er moeite voor doen. Dat kan een drempel zijn. Je moet een inspanning doen om je er iets bij voor te stellen."

Eva: "Het is ook iets dat je opbouwt. Als een kind het gewoon is om voorgelezen te worden, kent het de magie van het verhaal en zal het later misschien zelf makkelijker in een boek duiken. Wel is het zo dat lezen vaak een individuele ervaring is. Veel kinderen zien *Amika* of *Cars* op tv. Het is plezierig om daar samen naar te kijken en erover te babbelen. Het moet geleden zijn van *Harry Potter* dat een boek zo'n hype was."

Tania: "Vandaar ons pleidooi om te blijven voorlezen, aan kinderen van alle leeftijden, zelfs in het middelbaar. Ook in jeugdbewegingen wordt er op kamp 's avonds voorgelezen. Dan heb je wel die gemeenschappelijke ervaring."

Welke tip om kinderen warm te maken voor verhalen springt er voor jullie uit?

Eva: "Zelf enthousiast zijn, is essentieel. Je moet zelf met vuur over boeken kunnen spreken, om dat vuur te kunnen doorgeven."

Tania: "Zien lezen, doet lezen. En voorlezen ook. Kinderen vinden voorlezen plezierig, want dan ben je met hen bezig. Zo ervaren ze dat boeken niet saai zijn, dat er van alles te beleven valt."

Welke rol kunnen boeken spelen als kinderen met verdriet geconfronteerd worden?

Eva: "Je moet goed aanvoelen wat een kind wil op dat moment en zeker niets forceren. Zo zijn er kinderen die bij de dood van hun papa geen boek daarover willen lezen. Bij anderen kan dat wel helpen. Als er iets gebeurt in een bredere context, zoals op school, kunnen boeken goed zijn voor de verwerking in de klassen."

Tania: "We hebben het moeilijk met boeken die het specifiek willen hebben over echtscheiding bijvoorbeeld, vaak zonder een goede opbouw of spanning. Goede boeken gaan altijd over de belangrijke dingen in het leven, zoals respect of jezelf zijn, en maken iets los. Als je papa gestorven is, kan je misschien wel troost vinden in een mooi boek dat niet direct daarover gaat."

Eva: "Wacht niet om grote thema's aan te kaarten tot het dringend is. Er bestaan genoeg prachtige boeken die onderwerpen als de dood op een subtiele manier aanbrengen."

Kennen jullie nog concrete voorbeelden van het belang van verhalen?

Eva: "Op 17 september lanceerden we het project *O Mundo – een kleine Wereldbibliotheek* (www.omundo.be). In een aantal multiculturele klassen brengen we tien boeken uit tien landen in evenveel talen. De aanwezigheid van je thuistaal in de klas geeft zelfvertrouwen. Voor de rest van de klas verbreedt het de blik."

Tania: "Verschillende culturen beschouwen elkaar dikwijls als zo anders. Toch brengen verhalen herkenning want dezelfde figuren en elementen komen terug. Rachida Lamrabet, een Belgische schrijfster van Marokkaanse origine, was erbij op de lancering. Zij benadrukte dat verhalen verschillende werelden kunnen verbinden."

Bij een geboorte: een liedjesboek zoals *Een schaap met witte voetjes*, An Debaene en Martijn van der Linden, Davidsfonds/Infodok, 2012.

"Je geeft mooie klanken mee, het plezier van taal en woorden."

Bij een lentefeest (6 jaar): *Atlas. Een fantastische ontdekkingsreis langs de schatten van de wereld*, Aleksandra en Daniel Mizielinsky, Lannoo, 2013.

"Daar maak je jouw eigen verhaal mee."

Bij een feest vrijzinnige jeugd (12 jaar): *Wonder*, R.J. Palacio, Querido, 2013.

"Een leesboek over een jongen met een ernstige gezichtsafwijking en over hoe hij in het leven staat."

"Een verhaal moet zo authentiek mogelijk zijn"

Welke verhalen kruipen onder ons vel?

Vijftig tinten grijs, Harry Potter, Amazing Astrid: ze vliegen over de toonbank. En zo'n miljoen Vlamingen kijkt om tien na acht naar Thuis. Deze verhalen willen veel mensen duidelijk verslinden. Een uitgever en een programmamaker en -bedenker vertellen over de trends in de wereld van de verhalen.

Dominique Verschuren

De literaire poel des overvloeds

Rudy Vanschoonbeek

Rudy Vanschoonbeek leidt zijn eigen uitgeverij: Vrijdag. Decennialang geeft hij al boeken uit, van poëzie via woordenboeken tot kookboeken en alles daartussen. “Vroeger kon je twee jaar op voorhand voorspellen welke trends eraan zaten te komen, nu kun je amper drie maanden vooruitkijken”, zegt hij zelf. Toch geeft hij een overzicht van welke verhalen mensen momenteel boeien.

Erotiek: een behoefte van alle tijden

“*Vijftig tinten grijs* en al de erotische boeken die erop volgden: dat is toch wel dé hype van de laatste tijd. Maar erotiek is van alle tijden. Denk maar aan *Lady Chatterley's Lover* en *Markies de Sade*. Maar naast dit meer expliciete proza, is er ook veel belangstelling voor het klassieke narratieve verhaal: Harry Potter, de boeken van Dan Brown, Khaled Hosseini, Murakami... Dat zijn verhalen met een kop en een staart. Bij het brede publiek blijft dat goed doen.”

Literaire thriller: versleten titel maar populair genre

“Vroeger had je de spannende plot in detectiveromans: wie heeft het gedaan? Denk maar aan *Maigret* of de boeken van Agatha Christie... Een literaire thriller focust meer op de psychologie van de hoofdpersonages, op het waarom, het decor, de achtergrond. De uitgever van Nicci French heeft de term 'literaire thriller' destijds gelanceerd. Als is die term intussen versleten. Eigenlijk spre-

ken we nu meer van een psychologische thriller. Die thrillers zijn nog altijd immens populair. Dat veroorzaakt een duidelijke spanning tussen dit genre en de schone letteren en wordt ook weerspiegeld in de boekenbijlage.”

Literatuur beleef je!

“Mensen hebben nu eenmaal behoeften aan verhalen. Ook nu, in onze beeldcultuur. De visuele prikkel is zó belangrijk geworden, onder invloed van pc's, tablets, smartphones, gadgets... Poëzie lees je niet meer, poëzie beleef je in een zaal, als performance. En toch zoeken mensen naar een verhaal, of het nu beeldrijk is niet. Maar dat verhaal moet wel oren en poten hebben, het moet iets te zeggen hebben. Inhoud. Ook dát is van alle tijden.”

Zingeving voor Dummies

“Mensen zijn op zoek naar zingeving. Dat vinden ze vooral in non-fictie. Het succes van filosofie vind je in die zoektocht naar

“Literaire thrillers zijn nog altijd immens populair. Dat veroorzaakt een duidelijke spanning tussen dit genre en de schone letteren en wordt ook weerspiegeld in de boekenbijlage.”

De koestering van het boek als object - en zeker met een handtekening - zal iets bijzonders blijven.

zingeving. Je hebt de dunne toegepaste filosofieboekjes als opstapjes, waar sommigen het bij houden. Maar voor anderen leiden deze wel tot kennismakingen met het echte werk. Kant of Schopenhauer worden echt

gelezen. Spinoza kent een mooie verkoop voor een filosoof. Twintigers grijpen veel naar Nietzsche of de klassiekers. Een duidelijk teken van een hunkering naar zingeving.”

Engagez-vous!

“Bestaat het echte engagement nog in de huidige literatuur? In Frankrijk is er een oproep verschenen aan de generatie van twintigers om niet te staan toekijken. Dat was *Engagez-vous!* van Stéphane Hessel, waarvan vele honderdduizenden exemplaren zijn verkocht. In de literatuur vind ik die maatschappelijke betrokkenheid minder terug, dan zul je het toch eerder in de non-fictie moeten zoeken. Hoewel: meer dan vijftien jaar geleden heb ik een meisje horen zeggen dat je zo murw geslagen wordt door de veelheid aan informatie, dat je niet meer murw geslagen kan worden door de inhoud van die informatie. Die enorme hoe-

veelheid kan dus verlamdend werken. De inhoud moet al extreem dramatisch zijn. Wat je in het boekenlandschap wel ziet: de doe-het-zelfboeken of de boeken die gericht zijn op het tweedehandse. Dus het engagement is er wel, maar het vertaalt zich op een andere manier.”

Astrid Bryan

“Neem nu Astrid Bryan: op de boekenbeurs was zij de grote trekpleister. Als je mensen vroeg waarom ze haar boeken kochten, dan antwoordden ze dat ze met haar op de foto wilden. Dan konden ze dat op hun *Facebook* zetten. Dat boek wordt niet gelezen en wie dat koopt, schaamt zich er ook niet voor om dat te zeggen. Het gaat erom naast een icoon te kunnen staan. Als ik een boek door Heinrich Böll laat signeren, doe ik dan niet hetzelfde? Het boek is iets tactiels, het zal niet snel vervangen worden

door het digitale. Dus de koestering van het object - en zeker met een handtekening - zal iets bijzonders blijven.”

Zelf een boek schrijven, waarom toch?

“Het komt steeds vaker voor. Dat heeft te maken met de sociale media. Via *Twitter* ben je sneller op de hoogte dan via klassieke media. En dan volgen daar weer reacties op. Het is zo gemakkelijk om je mening te ventileren. Vroeger moest je een brief schrijven, postzegels niet vergeten, op de bus doen. Drie dagen later kwam de brief aan op de redactie en moest je nog maar afwachten of hij gepubliceerd werd. Nu zet je je mening binnen enkele minuten online. Je bouwt aan je eigen communicatie, je laat zien wie je bent. Die tendens vertaalt zich ook in het schrijven van een eigen boek.”

“Zingeving zoeken mensen *Thuis*”

Foto © VFT

Stef Wouters

***Stille Waters, De Smaak van De Keyzer, Witse...* Stef Wouters stond aan de wieg van deze succesvolle series. Sinds 1989 houdt hij zich bezig met creëren, produceren, nieuwe reeksen maken en denkt hij mee met de scenarioschrijvers van talloze series. Waar letten zij op als ze televisie maken?**

Avonturen van het kleine scherm

“Tien jaar geleden waren politieverhalen zéér populair. De laatste jaren is er een kentering gekomen. Dat is begonnen met *Gladiator*. Ook *Game of Thrones* (nvdv: Amerikaanse fantasy-serie) is enorm populair. De klassieke sciencefiction lijkt te zijn vermengd met historische gebeurtenissen en hedendaagse conflicten. Mensen willen verhalen zien die enerzijds herkenbaar zijn, maar aan de andere kant ook een ontsnapping bieden aan de realiteit. Hoe dat komt?

Hoe saaier de realiteit wordt, en die wordt geweldig saai met de crisis en besparingen, hoe meer mensen een uitweg zoeken in de bioscoop of in games. Ze willen wegluchten om avonturen te beleven die in de werkelijkheid hoe langer hoe minder voor de hand liggen. Vroeger kon je nog op straat spelen en kattenkwaad uithalen zonder als crimineel bestempeld te worden. Jongeren worden meer en meer gevraagd om avonturen achter kleine schermen te spelen. Die tendens zie je steeds meer. Daardoor ont-

staat er een steeds grotere diversiteit aan verhalen. Méér dan ooit tevoren.”

Beeldtaal als moedertaal

“Mensen zijn hoe langer hoe minder tevreden met een scenario. Ze begrijpen steeds beter hoe een verhaal ineensteekt. Ze merken het als je onwaarachtig aan het vertellen bent. Dat komt omdat jongeren van kleins af aan op een heel natuurlijke manier gewend raken aan de beeldtaal. Op *YouTube* vind je filmpjes van twaalfjarigen waarvan je achterovervalt, zo goed! Ze hebben dat nergens geleerd, ze hebben het meegekregen door televisie te kijken. Dat voelt voor hen aan als hun moedertaal. Dat zorgt ervoor dat verhalen steeds beter, authentieker, straffer moeten worden om het publiek tevreden te stellen.”

“Jongeren raken van kleins af aan op een heel natuurlijke manier gewend aan de beeldtaal. Dat voelt voor hen aan als hun moedertaal.”

Als je per se een boodschap wil brengen dan bereik je minder mensen.

De maatschappelijke plicht van *Thuis*

“Hoe maak je een verhaal authentieker? Door eerlijk te zijn. Je bouwt personages op die bepaalde karaktereigenschappen hebben, je gaat geen enkele problematiek uit de weg. Neem je publiek serieus. Denk niet te snel: we moeten het niet te moeilijk maken. Het is voor een stuk onze maatschappelijke plicht om bepaalde thema's aan te snijden. *Thuis* heeft geen 'boodschap'. Als je per se een boodschap wil brengen, dan bereik je minder mensen. Een verhaal moet zo authentiek mogelijk zijn. Mo bijvoorbeeld, een Marokkaans personage uit *Thuis*, werd vroeger ook wel de excuus-Marokkaan genoemd. In die jaren werd hij voorgesteld als een Marokkaan die niet écht bestond, en dus ook door het publiek niet werd herkend. Noch door Vlamingen, noch door Marokkanen. Vandaag komen in *Thuis* Marokkanen voor die heel authentiek zijn.”

Introspectie

“Ons scenarioteam doet heel veel aan introspectie. Hoe voel je jezelf als scenarist? Wat is er met je gebeurd toen je in dat soort situaties bent terechtgekomen? We doen

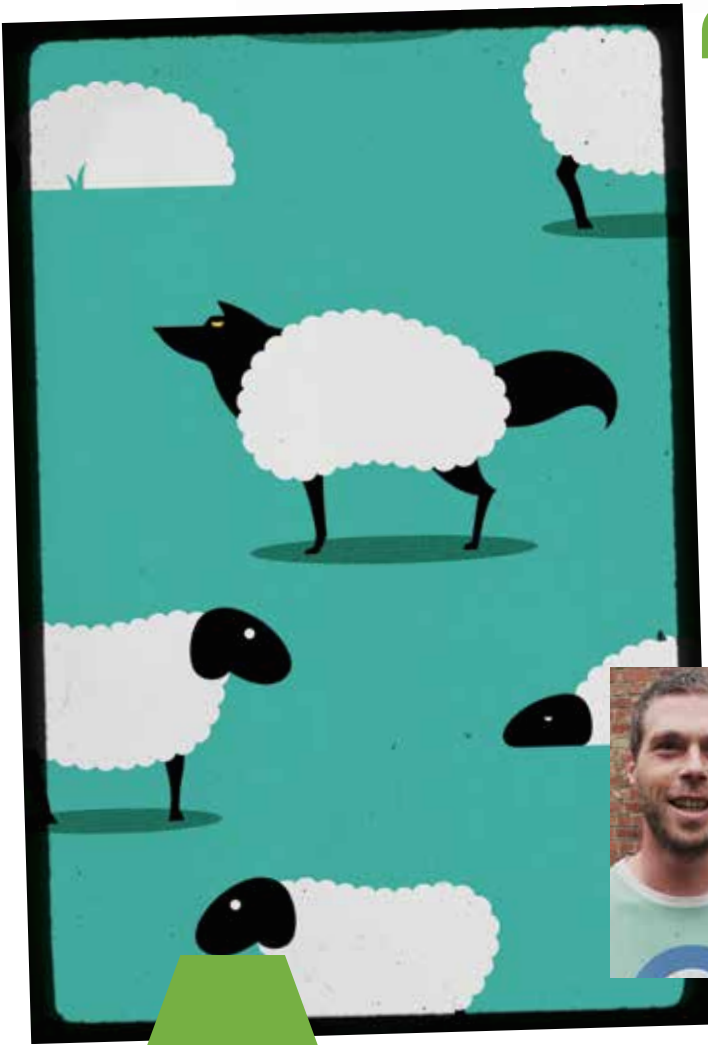
niets anders als team. Psychologische debatten, introspectie, alles uitpuren. We discussiëren eindeloos over elke verhaallijn om die toch maar 'echt' te krijgen. We zitten dan met z'n zevenen aan tafel. We broeden op ideeën om verhalen naar boven te halen. Doelstelling? Waarachtiger zijn dan enkele jaren terug. Het gaat nu meer over iets, het tempo is verhoogd. Er zit veel meer betekenis in verhalen dan vroeger. Verhalen die soms heel diep gaan.”

Zingeving

“Heel veel mensen zijn op zoek naar zingeving. Denk aan de secularisatie van de hui-

dige maatschappij. Wij allemaal proberen dat op een of andere manier te compenseren, en zeker jongeren. Je ziet hen liedteksten citeren en daar betekenis in zoeken, of diepere lagen in bepaalde boeken. In verhalen zoekt men zingeving. Die zingeving zoeken mensen ook in *Thuis*. Neem bijvoorbeeld de scène waarin een tienermeisje een kind verliest. Je ziet al snel dat veel mensen en ook jongeren daarin meegaan. Dat is zingeving: hoe ga je ermee om als je dat als jongere hebt meegemaakt? Dat is niet prekerig. Tien jaar geleden zat er misschien meer een 'boodschap' achter, nu is dat meer naturel, echter. De tijdsgesest is veranderd.”

“We zijn gemaakt om te geloven”

Ruben Mersch over de (misleidende) macht van verhalen

A

Is hij zich aan het schrijven zet, haalt hij zijn dochter uit de kast. En zijn vrouw. Omdat hij weet dat de emotionele impact op de lezer zo groter is dan bij een droog wetenschappelijk betoog. En hij schrappt verwarrende passages. Alle ingrepen van Ruben Mersch staan in het teken van een hoger doel: een leesbaar boek schrijven. De auteur is daar met *Oogklepdenken* in geslaagd. Zijn verhaal blijft plakken. Hij weet als geen ander hoe onze hersenen met verhalen omgaan en hoe graag we de wereld in verhaaltjes gieten. Vaak tegen beter weten in. “Het is heel moeilijk om het onderscheid te maken tussen de verhaaltjes die alleen maar verhaal zijn en de verhalen die overeenkomen met wat waar is.”

Veerle Cannoot

Mensen hebben onmiddellijk een mening klaar. We leiden aan een soort meningitis vulgaris.

Aan welke voorwaarden moet een brouwsel voldoen om de term 'verhaal' opgeplakt te krijgen?

Het grootste verschil tussen een verhaal en een opsomming van feiten is dat een verhaal een verklaring geeft. Het legt uit waarom iets gebeurt. "De koning sterft en de koningin sterft": dat is geen verhaal. "De koning sterft en de koningin sterft van verdriet" is wel een verhaal. Het verklaart waarom de koningin sterft. Bovendien vind je bij de meeste verhalen ook een emotionele factor, iets waarmee je kan meeleven. Die twee elementen zijn het belangrijkste.

Waarom zijn we zo dol op verhalen?

Als je een verklaring kan geven, krijg je grip op de wereld en op je leven. Je weet wat de toekomst brengt want als A gebeurt, volgt B. Zo kan je eventueel al op voorhand ingrijpen. Verhalen construeren is eigenlijk gewoon een manier om controle te krijgen over deze verwarrende, chaotische wereld. Het is echter heel moeilijk om het onderscheid te maken tussen de verhaaltjes die alleen maar verhaal zijn en de verhalen die overeenkomen met wat waar is.

Waarom is het zo moeilijk om pseudoverhalen van echte te onderscheiden?

Simpel gezegd: omdat we veel minder rationeel zijn dan we denken. Eigenlijk is het vooral een probleem van overmoed, van arrogantie. We denken dat we heel goed zijn in kritisch en rationeel denken, maar uit alle onderzoeken blijkt dat dit in werkelijkheid helemaal niet zo is. Kijk naar het populaire verhaal van de link tussen vaccinaties en autisme. Als mensen hun kind hebben laten vaccineren en iets later autisme bij dat kind wordt vastgesteld, dan denken ze dat het ene het andere heeft veroorzaakt. In dit geval is het vrij eenvoudig om naar de cijfers te kijken om dit te weerleggen. Wie vergelijkt hoeveel autisme voorkomt in een groep gevaccineerde kinderen en een groep niet-gevaccineerde kinderen, ziet al snel dat dat hele verhaal absoluut niet waar is.

Hoe komt het dan dat we dit verhaal toch gemakkelijk voor waar aannemen?

Mensen maken vaak deze typische *post hoc ergo propter hoc*-redenering (*nvdv*: *Latijn voor: na dit, dus vanwege dit*). Als twee dingen op elkaar volgen, dan is het

eerste de oorzaak van het voorkomen van het tweede. Daarnaast is het complotdenken er bij ons ingestampt. Alles wat met *Big Pharma* te maken heeft, is zogezegd per definitie slecht. Ook gaan een heleboel mensen mee in een soort cultus van natuurlijkheid. Omdat vaccinaties menselijke en chemische ingrepen zijn, kunnen ze volgens deze cultus niet gezond zijn en moeten ze wel autisme en allerhande enge ziektes veroorzaken.

Er zijn verhalen die overtuigender lijken dan andere en heel vaak gaat dat samen met emoties, met wat je graag wil geloven. Mensen die deze cultus van natuurlijkheid volgen, geloven meestal dat alles wat natuurlijk is, ook goed is. Door die associaties met bergbeekjes, bloemenweiden en darterende lammetjes nemen ze elk verhaal dat hierin past veel makkelijker voor waar aan. Terwijl je door associaties niet kunt weten of een verhaal waar is of niet.

Wanneer weet je dan wel of een verhaal waar is?

Door rationeel te denken. Dat betekent dat je eerst naar de feiten kijkt en dan pas be-

“

We zijn nog altijd oermensen in het diepst van onze gedachten.

”

“Er zijn vreselijk veel data in deze wereld. Als je daar alleen die dingen uitpikt die jouw argumenten ondersteunen, dan kan je bijna alles bewijzen.”

paalt wat waar is en wat niet. Helaas doen mensen meestal net het omgekeerde. Ze beslissen eerst wat waar is en dan gaan ze de argumenten er wel bij zoeken. Dat zie ik in veel discussies gebeuren. Het verbaast mij altijd hoe snel mensen oordelen. Of het nu gaat over de onderwijshervorming, de klimaatopwarming of vaccinatie, mensen hebben onmiddellijk een mening klaar. We lijden aan een soort *meningitis vulgaris*. Nochtans is het vreselijk moeilijk om te weten wat waar is. Zelfs als je zo goed mogelijk onderzoek doet, zoveel mogelijk feiten verzamelt en daaruit je conclusies trekt, zelfs dan moet je aanvaarden dat die conclusie nog altijd twijfelachtig is. Dé waarheid

bestaat niet. Nee, elke waarheid is voorlopig en eigenlijk alleen maar ‘de meest waarschijnlijke’ waarheid.

Onderzoeken doen we meestal niet, hoewel we weten dat het eigenlijk zo hoort.

We bewijzen een lippendienst aan de techniek van het analyseren en dan pas oordelen. We maken onszelf ook heel graag wijs - weer een verhaal waarin we geloven - dat onze mening, in tegenstelling tot die van anderen, gebaseerd is op feiten. En als je selectief omgaat met data, kan je inderdaad alles bewijzen. Ik ben daar nu mee bezig als experiment voor mijn nieuwe boek. Je kan

perfect een overtuigend verhaal verzinnen waaruit blijkt dat de aarde helemaal niet opwarmt en dat het al helemaal niet aan de mens ligt. Tenminste, als je je informatie zorgvuldig kiest en al de gegevens die niet in dit verhaal passen, negeert. Terwijl we - hopelijk toch - allemaal weten dat de aarde wel degelijk door de mens opwarmt. Er zijn vreselijk veel data in deze wereld. Als je daar alleen die dingen uitpikt die jouw argumenten ondersteunen, dan kan je bijna alles bewijzen.

Mogen we aannemen dat mensen die geloven dat homeopathie werkt, ongeveer deze techniek toepassen?

Ja. Als je het geheel van onderzoeken bekijkt, dan kun je niet anders dan concluderen dat homeopathie helemaal niet werkt. Of beter, dat homeopathie enkel een vrij stevig placebo-effect teweegbrengt. Wat op zich ook al niet onbelangrijk is. In tegenstelling tot de meeste SKEPP-ers (*nvdr: Studiekring voor Kritische Evaluatie van Pseudo-wetenschap en het Paranormale*) ben ik niet zo hard gekant tegen homeopathie. Een placebo-effect is natuurlijk ook

“We zijn gemaakt om patronen te vinden. Om de eenvoudige reden dat een patroon te veel minder kwaad kan dan een patroon te weinig. Stel dat je bessen eet en iets later doodziek wordt. Dan is het slimmer om ervan uit te gaan dat je van die bessen ziek wordt – en besluit deze niet meer te eten - dan te denken dat het om een vervelend toeval gaat en ze nog eens probeert.”

een effect. Maar je zit wel met een ethisch probleem. Mag je als dokter een placebo voorschrijven? Ik vind dat een heel moeilijk debat en ik heb daar ook geen duidelijke mening over.

Mensen zoeken pas achteraf verklaringen en gaan dan feiten herinterpreteren. Zo leggen ze verbanden en maken ze verhalen die niet noodzakelijk waar zijn. Maar het klopt toch wel dat vaak pas achteraf duidelijk wordt hoe de dingen in elkaar zitten?

Ja, maar de val waarin je dan heel makkelijk trapt, is denken dat - omdat je het achteraf weet - je het vooraf ook geweten kon hebben. Typische opmerkingen die je daarbij vaak hoort, zijn “dat hadden we moeten zien aankomen”, of “ik heb het altijd al gezegd dat het zo ging aflopen”. Dat is een fout die ik zelf ook vaak maak als ik ruzie heb met mijn lief: “dat had je toch kunnen weten”. Ja, achteraf weet ik het wel, maar op het moment zelf dacht ik niet dat het glas van tafel zou vallen als ik het net op het randje zette. En was het niet gevallen, was er ook geen probleem geweest. Maar het

is sowieso ontzettend moeilijk om achteraf te weten of iets vooraf inderdaad voorspelbaar was of niet.

Wat is de oorzaak van onze defecte denkpatronen in dat verband?

Ik denk dat het grootste probleem de manier is waarop we evolutionair in elkaar gestoken zijn. We zijn gemaakt om te geloven. We zijn gemaakt om patronen te vinden, oorzaak-gevolgrelaties. Om de eenvoudige reden dat een patroon te veel minder kwaad kan dan een patroon te weinig. Stel dat je bessen eet en iets later doodziek wordt. Dan is het slimmer om ervan uit te gaan dat je van die bessen ziek wordt – en besluit deze niet meer te eten - dan te denken dat het om een

vervelend toeval gaat en ze nog eens probeert. We gaan ervan uit dat iets wel waar zal zijn, van zodra we nog maar een hint van een patroon zien. Vandaar dat wij zo snel in verhalen, die diezelfde causale relatie hebben, geloven. Dat zit ingebakken in ons brein en het kost heel veel energie om daar continu tegen te vechten. Ik doe zelf mijn best om rationeel door het leven te gaan maar ik zondig hier ook voortdurend tegen. Ik denk ook heel vaak “dat kan geen toeval zijn” terwijl ik – als ik dan eerlijk ben – moet toegeven dat het waarschijnlijk wel toeval is. Ik denk dat ons brein nog negentig procent dat van een neanderthaler is met een klein beetje ratio erover. We zijn nog altijd oermensen in het diepst van onze gedachten.

Zulma Caen en haar familie, met wie ze haar levensboek maakte.

Fragment: "Ik had het er heel moeilijk mee dat mijn zoon ook het nest verliet. Er was 's avonds niemand meer die thuiskwam. Ik ging wel regelmatig op stap met vrienden. We hebben toch wel veel plezier gemaakt. Maar zo op het platteland wonen, had ook zijn nadelen. Winkels zijn veraf, en je ziet weinig mensen. Ik was wel eenzaam."

Ouderen hebben grote behoefte om hun levensverhaal te vertellen

Interview met
**Jaimie Dewulf en
Nicolas Vermoortele**

Bewoners van Woon- en Zorgcentrum Ten Boomgaarde gingen aan de slag met hun levensverhaal. Samen met hun familie en onder begeleiding van ergotherapeute Jaimie Dewulf en moreel consulent Nicolas Vermoortele leidde dat tot hun levensboek. Dit zijn stuk voor stuk unieke documenten en helpen om in contact te komen met de bewoner. Het proces vraagt echter begeleiding en respect. "Een levensboek maken kan confronterend zijn."

Mieke Werbrouck

Persoonsgerichte zorg

Het OCMW Brugge stimuleert in de verschillende Woon- en Zorgcentra persoonsgerichte zorg. Zo vonden in het Woon- en Zorgcentrum (WZC) Ten Boomgaarde een aantal workshops plaats om het levensverhaal van de bewoners te bewaren in een levensboek. Het levensboek is een manier om in contact te komen met de bewoners,

zowel voor het verzorgend personeel als voor de familie. Dit kan een meerwaarde betekenen tijdens de dagelijkse begeleiding.

Op verhaal komen na een verlieservaring

Een opname in een WZC is meestal een moeilijke stap en een intense verlieservaring. Bewoners moeten vertrouwde deuren sluiten en afscheid nemen van hun vroegere

levenspatronen. Vaak hebben ze dan een grote behoefte om hun leven te overzien en erover te vertellen. Toen Jaimie voorstelde om een levensboek te maken, was Nicolas meteen bereid om mee te werken. Nicolas: "Aan de hand van het levensboek proberen we om de bewoner beter te begrijpen en de zorg af te stemmen op zijn behoeftes. Als een bewoner angstig of verdrietig is in

Jaimie Dewulf, ergotherapeute in WZC Hallenhuis in Sint-Andries Brugge

Nicolas Vermoortele, moreel consulent in de Woon- en Zorgcentra van het OCMW Brugge
Info: www.ikwilpraten.be

Nicolas Vermoortele: In het levensboek blijft de familiegeschiedenis bewaard.

bepaalde situaties kan je uit het levensboek soms afleiden hoe dat komt. Ook het vroegere dagritme, wat voor de betrokken persoon belangrijk was, kan je eruit halen.”

Levensboeken in alle soorten

Het levensboek is een persoonlijke weergave van hoe de bewoner zelf zijn leven heeft beleefd. Het resultaat hangt af van wat de verteller en zijn familie willen. Jaimie en Nicolas werkten vier workshops uit. De bedoeling was om zo veel mogelijk ideeën aan te reiken, die de familie met de bewoner verder kon uitwerken. Allerlei thema's kwamen aan bod, zoals geloof, werk, relaties, verlieservaringen, kijk op het leven... Rond elk thema was er een vragenlijst en af en toe een creatieve opdracht. Nicolas: "Mensen brachten ook foto's mee, geboortekaartjes, schoolrapporten... Met voorwerpen en ook met muziek kan je teruggaan in de tijd. Een cd met hun lievelingsmuziek kan in het boek. Sommige bewoners maakten een opname van een lied dat ze zelf zongen. Dat bracht anekdotes en emoties terug van vroeger." De een maakt van zijn levensboek een knip- en plakboek, de ander een multomap. Zoals Zulma Caen, die haar levensverhaal aanvulde met vele foto's in een Word-document.

Respect

Jaimie: "We vroegen altijd toestemming om iets te doen en hielden de groepjes bewust klein om ze optimaal te kunnen begeleiden. Want een levensboek maken, kan confronterend zijn. We maakten ook ruimte voor de deelnemers om stil te staan bij emoties die

kunnen opkomen bij herinneringen. Soms merkte ik dat er ergens een knoop zat. Op zulke momenten moet je voorzichtig zijn, respect tonen en duidelijk maken dat de bewoner zelf de inhoud van zijn levensboek bepaalt."

Zinvol

Niet iedereen kan zijn levensboek afwerken. Er zijn deelnemers bij wie de communicatie met de familie moeilijker verloopt en er zijn ook mensen die overlijden. "Ook als het levensboek niet afgeraakt, kan het project zinvol zijn", zegt Nicolas. "De bewoner kan nog eens vertellen over de tijd dat hij nog in het volle leven stond, of deelt nog een mooi moment met zijn familie."

Ervaringen

De reacties van de bewoners en families op het levensboekproject waren positief. Jaimie: "Het is vlot verlopen. Het is ook een kans om de familie weer een stukje dichterbij te brengen bij hun vader of moeder. Soms hebben die mensen nood aan een luisterend oor. Ook dat maakt deel uit van de workshops." Nicolas: "Het levensboek verhoogt duidelijk het welzijn van de bewoners. Stilstaan bij hun gevoelswereld en wat ze verwezenlijkt hebben, brengt een gevoel van eigenwaarde met zich mee. Je merkt dat ze zich plots weer belangrijker voelen. Ook voor de families is het een troostende gedachte dat het verhaal van de bewoners niet stopt als ze overlijden. In het levensboek blijft de familiegeschiedenis bewaard. Hun ervaringen, verworven inzichten en wijsheden worden doorgegeven aan de volgende generatie."

Meer weten?

Literatuur die Jaimie en Nicolas inspireerde (o.a. raadpleegbaar in het Vlaams documentatiecentrum dementie, www.dementie.be, catalogus online www.bidoc.be/dementie):

- *Mijn leven in kaart, met ouderen in gesprek over hun levensverhaal*, W. Huizing en T. Tromp, Bohn Stafleu van Loghum, 2013 (2de druk).
- *In mijn koffer op zolder. Levensverhalen van ouderen voor ouderen*, J. Franssen, Bohn Stafleu van Loghum, 2008.
- *Werken met levensverhalen en levensboeken, praktische handleiding voor hulpverleners*, F. van Beek en M. Schuurman, Bohn Stafleu van Loghum, 2007.

LEVENSVERRHAAL ONLINE EN IN BOEKVORM

Er zijn ook websites zoals

www.hellomydear.be

waar mensen hun eigen levensverhaal kunnen optekenen of dat van iemand die hen dierbaar is. Dat kan bij een geboorte, een verjaardag, maar ook bij ziekte of overlijden.

Levensverhalen helpen bij zingeving en rouw

Op verhaal komen: cruciaal in de vrijzinnig humanistische praktijk

We dragen allemaal ons eigen levensverhaal met ons mee. Een levensverhaal dat we construeren aan de hand van herinneringen aan alles wat we meemaken. Het verbindt ons met het leven en de wereld. Verhalen vertellen kan een heilzame werking hebben. Ze worden dan ook gebruikt tijdens vrijzinnig humanistische begeleiding. Hierbij blijkt immers dat we ons vaak laten definiëren door de verhalen uit ons verleden en dat het vertellen tot nieuwe zingeving kan leiden. Ook in vrijzinnig humanistische plechtigheden speelt het levensverhaal een cruciale rol. Een kleine geschiedschrijving van een leven leidt tot een grote verbondenheid en waardering tussen mensen. Bij een afscheidsplechtigheid is het levensverhaal een laatste eerbetoon voor de overledene en een eerste, actieve stap in de richting van leven met het gemis voor de nabestaanden. Mensen op verhaal laten komen, het is de job van een vrijzinnig humanistisch consultant. We nemen een blik achter de schermen in het huisvandeMens: het verhaal van begeleiding en plechtigheden.

Sigrid Lauwereys

Een verhaal van *vrijzinnig humanistische begeleiding*

Buiten is het nat en koud, de winter wakert bij mensen zwaarmoedigheid aan. Dat merk je aan het stijgend aantal aanvragen voor vrijzinnig humanistische begeleiding. Terwijl ik wacht op mijn cliënt zie ik buiten de kale bomen heen en weer wiegen. Kaarslicht, een kop koffie en een koekje zullen straks helpen bij het verhaal. Ik zie mijn cliënt voor de derde keer. Tijdens vorige bijeenkomsten hebben we elkaar beter leren kennen en heb ik een beeld gekregen van de problemen waar zij mee worstelt.

Elk verhaal helpt om na te denken over het leven en scheidt een verbondenheid met de wereld.

Vandaag wil ik dat ze haar verhaal vertelt, eender welk. Elk verhaal helpt om na te denken over het leven en scheidt een verbondenheid met de wereld. Mijn cliënt vertelt een verhaal uit haar jeugd. Het is weinig opbeurend, het zijn herinneringen aan een verloren tijd in een liefdeloos gezin, herinneringen aan pestgedrag. Ik vraag naar het pesten en het verhaal erachter. Ze geeft toe dat ze daar niet graag over praat. Ze denkt niet dat ze haar geheim ooit al met iemand heeft gedeeld. Misschien wordt het tijd om eens het volledige verhaal uit de doeken te doen. Haar lichaam vraagt om vertrouwen, ze fluistert bijna. Ik ga dichterbij zitten en word bondgenoot.

Het vertellen van een verhaal kan redding brengen. Een nieuw levensperspectief kan gevonden worden.

“Mijn vader was zeer autoritair. Hij werkte hard, regelde de financiën en wou geen teken van zwakte zien bij zijn kinderen. Mijn moeder was volgzam. Er was geen liefde. Als kind werd ik gepest en durfde dat thuis niet te zeggen. Ik ging steeds meer in mijn eigen wereldje leven en liet mijn fantasie de vrije loop. Ik vluchtte weg in de wereld van de boeken en identificeerde mij met de helden in de verhalen. ‘Wacht maar tot ik groot ben...’, dacht ik steeds. Dat hielp mij om de lange schooldagen door te komen. Toen ik veertien was, waren we op uitstap met de klas. Ik heb toen een ongelukje gehad, ik heb in

mijn broek geplast. De klas gierde van het lachen en jaren later werd ik nog ‘piskous’ genoemd. Ik heb hier nooit over gepraat maar gedurende jaren bijna dagelijks aan gedacht. Achteraf bekeken, met een volwassen blik, lijkt het voorval zo onbeduidend, maar ik heb het gevoel dat het een grote impact heeft gehad op mijn leven.”

Mijn cliënt heeft de ervaringen uit haar jeugd geklasseerd, maar daarbij ook de schaamte, frustratie, angst en pijn. Ook al raken we niet meer aan de verhalen van het verleden, ze zitten de toekomst in de weg. Levensverhalen geven structuur aan

de werkelijkheid en betekenis aan het leven. Als wij er niet in slagen om ons eigen authentieke verhaal te ontwikkelen, vervreemden we van onszelf. Samen met mijn cliënt ben ik in het fotoalbum van haar leven gedoken en heeft zij de gebeurtenissen uit het verleden herbeleefd. Het heden wordt geconfronteerd met het verleden. Deze confrontatie is een verhaal op zich waaruit moet blijken dat de plot niet deugt en een herziening zich opdringt. Men moet zich bewust worden van de thema's en de rode draad, zoeken naar betekenisvolle details.

“Ik ben vroeg gehuwd, heb kinderen gekregen en grootgebracht, heb voor mijn ouders gezorgd toen die ouder werden, en dat was het dan.

‘Wacht maar tot ik groot ben’ werd een grandioze flop. Mijn ouders zijn overleden, mijn man gaat werken en de kinderen zijn zelfstandig. Ik voel mij dikwijls heel alleen en ongelukkig. Het pesten heeft een veel te groot aandeel gekregen in mijn jonge leven. Ik heb mijn jeugd niet kunnen beleven zoals ik het wou. Ik ben gestopt met mezelf te zijn. Ik heb gezorgd voor anderen, maar heb niet het gevoel dat ik voor mezelf iets bereikt heb. Zou ik dat nu nog kunnen veranderen?’

Ik luister goed naar de elementen die in het verhaal aan bod komen. Waar zit de zingeving, welke doelen, verwachtingen en

perspectieven zitten verborgen in dit verhaal? Welke beelden gebruikt mijn cliënt voor zichzelf? Mensen willen vaak richting aan hun leven geven, maar het is niet altijd even duidelijk welk doel ze daarbij willen vooropstellen. Het geluk van mensen hangt in grote mate af van hun vermogen om van hun leven een positief verhaal te maken. Hier merk ik dat er ooit een verhaal was van verbeelding en toekomstgerichte ambitie. Deze vrouw is van zichzelf vervreemd door weg te vluchten in de zorg voor anderen. Ik hoop dat ze door haar verhaal te vertellen en te beluisteren zelf tot dit besef komt, want dan wordt de kans groot dat ze het heft weer in eigen handen neemt. Een drastische beslissing kan zich opdringen en ervoor zorgen dat er een nieuw verhaal wordt geschreven in het leven van deze dame.

Verhalen van *vrijzinnig* humanistische afscheidsplechtigheden

Een afscheid van een dierbare is onnoemelijk zwaar. Achter een uniek levensverhaal wordt een punt gezet, het schrijven is voltooid, maar het vertellen blijft. Als ik nabestaanden ontvang, dan is het vertellen van het levensverhaal het benadrukken van hun gemis. Dit verhaal zal de rode draad vormen in de plechtigheid, die daardoor persoonlijk en uniek is. Het verhaal vertaalt de relatie tussen de nabestaande die vertelt en de overledene. Zo'n moment is zeer emotioneel geladen. Mensen schakelen dikwijls over op automatische piloot om de praktische beslissingen te vergemakkelijken. Op het moment dat wij elkaar ontmoeten, hebben ze allerlei zaken geregeld met de ondernemer, de drukker, de bloemist en denken ze dat deze afspraak ook een zake-lijke bespreking zal zijn. Daar hebben ze het mis. In alle rust leid ik hen binnen in het ver-

Levensverhalen geven structuur aan de werkelijkheid en betekenis aan het leven.

haal van de man of vrouw die hen ontvallen is, want daarin ligt het verdriet, maar ook de troost, hoop en de zin van het leven vevat.

Lilianne

Ik ontvang de zoon en de kleinkinderen van een overleden vrouw en condoleer hen met het verlies. Ik vraag eerst naar de doodsoorzaak: was het een plotse dood of was de overledene ziek? Het verhaal van

die laatste levensmaanden moet dikwijls door de nabestaanden nog verwerkt worden. Terwijl ze het verhaal vertellen, wellen de tranen op. Voor het eerst sinds het overlijden is er tijd om op 'verhaal' te komen. De zoon vertelt hoe zijn moeder langzaam aftakelde en hoe haar dood eigenlijk een opluchting is. Ze hoeft nu niet meer te lijden. De kleinkinderen willen vooral herinneringen ophalen aan de tijd toen oma hen nog herkende en zeer actief was. In de plechtigheid schrijf ik het volgende neer:

Lilianne was een fantastische oma. De kleinkinderen vertelden honderduit over de woensdagnamiddagen: de keuken gevuld met de geur van pannenkoeken, meezingen met de radio of naar de films van Urba-

mus kijken. De verbondenheid tussen Lilianne en haar kleinkinderen kon niet groter zijn, ze willen allemaal een kaars aansteken om deze hechte band te herdenken. Lilianne heeft een rijk gevuld leven gehad. De laatste maanden ging het steeds slechter en kon je zien hoe het leven haar stilletjes verliet. Door haar gezondheid werd ze niet gespaard van pijn en verdriet, talloze operaties en revalidatie. De bezoeken van de kinderen en kleinkinderen werden steeds moeilijker en pijnlijker. Aan dat lijden, dat ze waardig heeft gedragen, is nu een einde gekomen. De strijd die ze niet kon winnen is gestaakt, ze heeft nu rust gevonden.

Adeline

Tuur, die net zijn vrouw heeft verloren, vertelt me hoe hij elke dag, ook als het regende en waaide, naar het rusthuis fietste om zijn dementerende echtgenote te helpen met het eten. Het lijkt alsof hij, terwijl hij vertelt, beseft wat voor een berg hij heeft verzet. Uit zijn verhaal blijkt dat de verbondenheid met zijn vrouw in haar laatste maanden onnoemelijk belangrijk voor hem zijn geweest. In de plechtigheid spreek ik hem persoonlijk aan om te benadrukken hoe zinvol zijn liefdevolle inspanningen de afgelopen jaren waren:

Beste Tuur, jij hebt de afgelopen jaren ongelofelijk veel voor jouw vrouw gezorgd. Sinds ze in het rusthuis verbleef, ging je dagelijks langs om haar te helpen met eten. Met veel geduld zat je naast jouw Adeline om stukjes boterham te geven. Als je zelf niet kon gaan, dan zorgde je ervoor dat iemand van de kinderen bij haar was. Ze moest nooit alleen eten. Het is nog niet zo lang geleden dat je haar hand nam en zij die vastgreep alsof ze nooit meer zou loslaten... Dit jaar waren jullie 58 jaar getrouwd. Samen hebben jullie een mooi liefdesverhaal geschreven, dat stoelde op een enorm wederzijds respect.

Een kleine geschiedschrijving van een leven leidt tot een grote verbondenheid en waardering tussen mensen.

Walter

Geleidelijk aan daal ik af in het leven van de overledene, tot helemaal aan zijn kindertijd. Bij sommige mensen moet ik vragen stellen en komt het levensverhaal moeizaam op gang, bij andere mensen vormt er zich een verhaal, aaneengeregen door anekdotes. Hoofdschuddend en glimlachend wordt er teruggedacht aan mooie momenten die voor het eerst troost bieden. Voor mij zitten drie zussen die hun broer verloren hebben en die op de afscheidsplechtigheid herinneringen ophalen aan vervlogen tijden:

Onze grote broer, Walter, was ons rolmodel. We keken enorm naar hem op. Toen hij achttien was, had hij een hippe kuif zoals Elvis. Er waren meisjes op onze school van wie wij wisten dat ze een oogje op hem hadden. Wat vonden wij dat fantastisch, zo'n grote, stoere

broer. Hij speelde ook boogiewoogie op de piano en leerde ons rock-'n-rol in de veranda. Al die taferelen uit onze kind- en jeugdjaren blijven in onze hoofden opduiken. We kunnen blijven vertellen, maar het zal hem helaas niet terugbrengen. Het verdriet is immens en we missen hem hard, maar we koesteren ook de vele mooie herinneringen die we hebben.

Praktisch

In Vlaanderen en Brussel kan je voor vrijzinnig humanistische dienstverlening terecht in een huisvandeMens. Je kan gewoon binnenspringen of je telefoneert voor een afspraak. De adressen en contactgegevens van een huisvandeMens in je buurt vind je op de achterzijde van dit magazine of op www.deMens.nu. Vrijzinnig humanistische dienstverlening is kosteloos.

Ook onze studenten leven in het hier.nu.maals.

De Vrije Universiteit Brussel is
vrijzinnig humanistisch.

Ze zijn met hun toekomst bezig. Daarom hebben ze voor de Vrije Universiteit Brussel gekozen. Studeren doen ze hier en nu. Op twee groene campussen, in de hoofdstad van Vlaanderen, België en Europa. In kleinere groepen, met maximale persoonlijke begeleiding.

Hoe het er aan toegaat op onze campussen, in het hier.nu.maals? Wel, er heerst een gezellige en slimme drukte. Hoe kan het ook anders, met zowel koten, sport, toponderwijs en -onderzoek, eten, drinken en open geesten dicht bij elkaar?

Ben je straks student?

Ontdek alle kansen om de VUB te leren kennen op www.vub.ac.be

We zijn er ook op de SID-IN beurs in jouw provincie en we organiseren gedurende het hele voorjaar van 2014 infodagen op onze campussen Etterbeek, Jette en Kaai.

Vrije
Universiteit
Brussel

Morgen

Krijpeel Houtart © 2019

**RAF
WALSCHAERTS**

Alsof ik een mug doodsla met mijn hand, zo raak ik de wekker: slaan om te hebben! Vervolgens langdurig zuchten en kreunen. Het hoofd beetje bij beetje naar jou toe draaien, moeizaam, als een oude man. Schrikken, een fractie van een seconde maar, van de lege plek in bed. En toch de nabijheid van je warme lijf bijna levensecht voelen. Het vederlichte ademen van je mond. Je zwarte haar gespreid over het kussen. Tussen droom en waken ziet een mens spoken, want je bent natuurlijk al lang beneden. Koffie zetten, sinaasappeltje persen, liedje meezingen met de radio. Vinden dat het fijn is om vroeg op te staan. Dat doe je nu. Dat doe je elke ochtend. Ik niet. Ik sukkel uit bed. Ook elke ochtend. Tast vergeefs naar mijn levensvreugde op het nachtkastje. Onvindbaar momenteel. Geduld. Straks komt ze uit eigen beweging naar me toe gekwispeld, gaat ze gezellig op mijn rechterschouder zitten. Ik stommel de keuken in. Jij zit op dat moment niet aan tafel, je bent op het toilet. Koffie, boterham, jas aan, bij de buitendeur denken: tot straks liefste! Roepen heeft geen zin, want op dat moment geef je de planten water in de veranda.

Door de regen naar Brussel: in een opnamestudio een lied uitwerken met een paar collega-muzikanten. Een discussie zien ontstaan tussen de drummer en de gitarist over een klein detail in de muziek. Mezelf op de vlakke houden en zwijgen. Ondertussen denken aan jou. Hoe je zo graag nat wordt in de regen. Beetje eigenaardig trekje toch. Je zou in staat zijn om tijdens een plensbui moedwillig naar buiten te lopen, om dan gans doorweekt in schateren uit te barsten. Ontspannen op geheel eigen wijze noemen ze dat. Je bent prachtig. In de late namiddag terug thuis. Eitje bakken. Late lunch... zonder jou, want jij bent zo druk bezig in de tuin, dat je vergeet honger te krijgen. Ik loop de tuin in. Jij bent net even bij de burens om hun grasmachine te lenen. Er woont een mol onder ons gazon. Moeten we dringend paal en perk aan stellen, aan dat beest. Ik hoor het je zo zeggen. Mollen horen de wetten van de privacy te respecteren. Zo zou je het formuleren. Bloedserius blijf je dan, alleen je ogen zouden de lach niet kunnen verbergen. Weer naar binnen. Schrijven aan deze column. Jij slaapt. Een middagdutje boven in bed. Ik heb zin om erover te praten met jou, over deze tekst. Maar ik laat je... maak je niet wakker. Als ik de slaapkamer binnen zou gaan, ben jij toch weer net weer in de

badkamer om een douche te nemen. Toch heb ik zin om erover te praten. Omdat ik twijfel, aan mijn eigen hersenspinsels. Daar zou jij wel raad mee weten, met die twijfel. Laat de lezer zelf ontdekken waar de waarheid zich schuilhoudt, zou je zeggen. Die is daar best toe in staat. Die voelt feilloos aan waar de strijd gestreden wordt. Die leest perfect tussen de lijntjes dat de realiteit nu even te stekelig is om zomaar onder ogen te zien. Dat zou jij zeggen, mijn liefste. En je zou helemaal gelijk hebben.

Morgen zijn we samen. Ook morgen zal je steeds weer in de volgende kamer zijn, achter de volgende deur, aan het volgende kruispunt zal je staan wachten tot ik je oppik met de auto om samen naar huis te rijden. Morgen zijn we samen. Morgen. Elk nu, elk vandaag heeft een morgen. Gelukkig. Want morgen zijn we samen.

Lego-ventjes kijken minder vrolijk dan vroeger

Kwade gezichtjes duiken steeds vaker op bij de poppetjes van het Deense speelgoedmerk Lego. Dat blijkt uit een onderzoek van Christoph Bartneck, robotexpert aan de universiteit van Canterbury in Nieuw-Zeeland. Samen met twee collega's bestudeerde hij de gezichtsuitdrukkingen die voorkomen bij Lego-ventjes en de manier waarop gebruikers die gezichtsuitdrukkingen interpreteren.

Veerle Cannoot

Lego is meer dan de beroemde Lego-steen waarmee je huizen, auto's, treinen en schepen kunt bouwen. Spelen met Lego is vooral ook spelen met Lego-ventjes die wonen in die huizen en rijden met die auto's. Met Lego-poppetjes creëren kinderen scenario's over menselijke relaties en de problemen die daarmee gepaard gaan.

De eerste Lego-figuurtjes zagen het licht in 1975. Zo een ventje had een geel gezicht, een brede glimlach en twee oogjes. Iedereen was gelukkig in Lego-land, zelfs de politie én de boeven. Zowat vijftien jaar later kwamen de eerste Lego-mannetjes op de markt met afwijkende gezichtjes. Bartneck vermoedt dat de reden daarvoor ligt bij de Lego-thema's die sinds begin jaren '90 ook steeds meer op conflict gebaseerd zijn. Denk maar aan de piraten, de cowboys en indianen of later de reeksen rond Star Wars en Harry Potter.

In 2003 bracht Lego de eerste ventjes op de markt die geen geel gezicht hadden. Voor de basketbalspeler Shaquille O'Neal werd

een Lego-ventje met bruine huidskleur ontworpen en even later kreeg het Lego-alter ego van Harry Potter een rozig gezicht om beter op Daniel Radcliffe te lijken.

Onderzoek

Voor het Lego-onderzoek koppelde Christoph Bartneck zijn academische achtergrond aan zijn liefde voor Lego. Hij ging op zoek naar de gezichtsuitdrukkingen die voorkomen bij Lego-ventjes, van het prille begin tot nu, en stelde zich de vraag welke emotie het gezicht van het poppetje uitdrukt. Ook wilde hij weten hoe de uitdrukking van emotie op de gezichten van Lego-ventjes doorheen de tijd is veranderd. Ten slotte onderzocht hij de invloed van de context waarin het Lego-ventje zich bevindt op de perceptie van zijn gezichtsuitdrukking.

In totaal beoordeelden 264 volwassen deelnemers de gezichtsuitdrukkingen van 627 Lego-poppetjes. Zij gaven aan welke emotie zichtbaar was op het gezicht en hoe intens deze emotie was.

Blij en kwaad

Uit het onderzoek blijkt dat de gezichten van Lego-ventjes door de jaren heen echt wel veranderd zijn. Er duiken meer en meer boze gezichten op bij de personages in de Lego-pakketten. Toch blijft het grootste deel van de figuurtjes een gelukkige of blijde gezichtsuitdrukking behouden, volgens de deelnemers aan het onderzoek. Blij en kwaad waren overduidelijk de meest waargenomen emoties. De andere emoties werden in veel mindere mate geregistreerd.

GETELDE GEZICHTJES PER EMOTIE

Emotie	Aantal getelde gezichtjes
Blijheid	324
Kwaadheid	192
Droefheid	49
Walging	28
Verbazing	23
Angst	11

Bron: Bartneck, C., Obaid, M., & Zawieska, K., (2013). Agents With Faces – What Can We Learn From LEGO Minifigures?

De eenvoudige glimlach van de eerste Lego-mannetjes wordt steeds vaker vervangen door andere gezichtsuitdrukkingen.

Verder kwamen de onderzoekers er ook achter dat zelfs in de speelgoedwereld niet enkel meer een onderscheid bestaat tussen goed en kwaad, maar dat de goede held ook angst kan kennen en de slechterik soms met een superieure grijns rondloopt. Bovendien blijkt de emotie die aan het gezicht van het Lego-ventje wordt toegekend in belangrijke mate afhankelijk van de context waarin het zich bevindt.

Een kleine mediastorm

In de media raakte Bartnecks onderzoek vooral bekend door de negatieve effecten van ‘agressieve’ Lego-ventjes op de kinderen die ermee spelen. “Verbazend”, volgens Bartneck, want zijn studie vermeldt geen effecten op kinderen. Meer zelfs, er waren geen kinderen betrokken bij het onderzoek en de studie behandelde de ‘verandering’ van de gezichtsuitdrukkingen bij Lego-ventjes.

Bartneck vindt wel dat er meer onderzoek moet gedaan worden naar speelgoed. “We moeten ons afvragen hoe de verandering van alleen maar positieve gezichten naar een toenemend aantal negatieve gezichten een invloed heeft op hoe kinderen spelen.” En daar voegt hij nog aan toe: “Lego heeft tot nu toe tenminste nog geen echt klassiek militair thema geproduceerd”.

Lego reageerde al met de boodschap dat alle Lego-speelgoed getest wordt door kinderen en dat ook ouders, leerkrachten en zelfs kinderpsychologen en –psychiaters betrokken worden. Uit eigen onderzoek van Lego blijkt dat kinderen, vooral jongens, graag conflicten (na)spelen. Lego wijst er ook op dat het conflict tussen ‘goed’ en ‘kwaad’ niets nieuws onder de zon is.

Meer info?

Lees het onderzoek: Bartneck, C., Obaid, M., & Zawieska, K., (2013). Agents With Faces – What Can We Learn From LEGO Minifigures?

NATUURLIJK

Een filosofische natuurwandeling

Op zondag 20 oktober organiseerde het huisvandeMens Aalst een filosofische natuurwandeling in Denderleeuw. Natuurgids Guido Rappé en filosofisch begeleider André Baert leidden de wandelaars door de Wellemeersen, terwijl ze nadachten over de verschillende manieren om de natuur waar te nemen. Zo weet de bioloog dat alle planten en dieren zijn wat ze nu zijn door de

evolutie. De mens observeert de natuur terwijl hij er middenin staat. De dichter gaat een stap verder en raakt verwonderd over de vormen, kleuren en bewegingen. En de filosoof ontdekt in de kleine verschillen het grotere verhaal van de natuur. Een natuurlijke kruisbestuiving.

Sigrid Lauwereys

Guido vraagt aan de wandelaars waarom een boom eruitziet als een boom. Met het groeien van de kruin, wordt de stam gevormd om standvastigheid te bieden. De natuurfilosofen stelden zich reeds vragen over de vormen in de natuur. Pythagoras meet de natuur in haar vorm, Heraclitus meent dat de natuur uniek is en Democritus houdt het bij atomen, het stoffelijke bepaalt de vorm.

Kan een kunstenaar een landschap zo weergeven, dat zijn visie voldoende in contrast staat met die van een kijker, zodat de kijker van kunst kan spreken? Stel dat dit landschap mij aanspreekt, waarom is het dan goed voor mij? Vragen om over na te denken...

Snoeiafval blijft ter plaatse liggen om te vergaan. Dit afval hoort bij dit landschap. Alles wat niet van de lokale natuur afkomstig is, kan van overal zijn. Fijn stof stopt niet aan landsgrenzen. Alles wat wij als mensen doen, heeft een impact op de aarde.

Kijken naar de natuur, is voor de mens ook het benoemen van de natuur. Hier staat een wilde *Euonymus Europaeus* of in de volksmond: kardinaalsmuts. De mens kan zichzelf en de natuur redden door naar het 'wilde denken' in zichzelf terug te keren. Het primitieve zoekt regelmaat in de natuur, en die regelmaat ontstaat door observatie, kennis en benoeming.

Landschap en natuur betekenen ook: reizen in dat landschap en die natuur. Konden we maar meevliegen met deze late vlinder. Wat we rond ons zien is niet alleen mooi, we willen het ook onthouden, bewaren, meenemen en bestuderen. We willen eruit leren en er een beter mens van worden. Om het met de woorden van William Wordsworth te zeggen: "de lieflijkheid van de natuur kan ons aansporen het goede in onszelf te vinden".

Vrijwilliger

van bij ons

"Het voelt
niët meer
als werken"

Sigrid Moens

“Het vrijzinnig humanisme is niet aalbaar zoals poesjes of zieke kindjes.”

Sigrid Moens is een vrijwillige duizendpoot: ze is actief in verschillende verenigingen waar ze allerlei rollen opneemt. Zo zit ze in de begeleidingsgroep van het huisvandeMens Hasselt en helpt ze bij activiteiten van de vrijzinnig humanistische verenigingen in Hasselt. Ze kunnen altijd op haar enthousiaste inzet rekenen, want ze gelooft in het belang van het vrijzinnig humanisme. Daarom is het vrijwilligerswerk voor haar meer een hobby.

Liza Janssens – foto © Jeroen Vanneste

“Ik kom uit een vrijzinnig nest en ben al heel lang lid en bestuurder bij de Humanistische Jongeren (Hujo). Mijn ex-schoonvader stond mee aan de wieg van het Vrijzinnig Ontmoetingscentrum (VOC) Hasselt. Zo ben ik in contact gekomen met het huisvandeMens in Hasselt. Eerst kwam ik vooral naar activiteiten van het VOC en het huisvandeMens. Ondanks mijn scheiding is de link met het vrijzinnig huis altijd gebleven. Ik ken er immers heel wat mensen. Toen ze mij vroegen om mee te werken in de begeleidingsgroep heb ik geen moment getwijfeld. Ik ben alleen en heb dus veel vrije tijd. Stilaan vragen ze meer en meer hulp. Zo groeit mijn vrijwillig engagement.”

Allround ondersteuning

“De begeleidingsgroep van het huisvandeMens is eigenlijk een soort focusgroep, waarin de beroepskrachten de vrijwilligers feedback vragen over de jaarthema's en activiteiten. Samen denken we dan na over een mogelijke invulling of aanvullingen. Op deze momenten kunnen de vrijwilligers ook zelf zaken aankaarten. Daarnaast bied ik allround ondersteuning op activiteiten van het VOC en het huisvandeMens, zoals een opendeurdag of een feest vrijzinnig

jeugd. Ik zit dan achter de kassa, help met de tombola of aan de toog, spring in als iemand pauze neemt, ruim op... Voor Hujo help ik jaarlijks op Pukkelpop. Wij houden de picknick-area proper. Ik werk er als veertiger samen met jongeren van zestien en zeventien jaar. Dat is een groot leeftijdsverschil, maar ze nemen mij er nog bij.”

Niet meer zo vrijblijvend

“Onlangs werd mij gevraagd of ik eventueel 's avonds telefoonpermanentie op mij zou willen nemen. Ik heb dit soort werk nog nooit gedaan. Mensen bellen voor informatie en ik moet hen dan verder helpen. Ik ben dus het eerste aanspreekpunt. Ga ik de mist in, dan zien we die mensen nooit terug. Dat is toch wel een grote verantwoordelijkheid. Het is niet meer zo vrijblijvend als de toog doen.”

Vrienden

“Ik voel me eigenlijk niet echt een vrijwilliger. De mensen van het huisvandeMens, het VOC en Hujo zijn vrienden geworden. Ik ken hen al zeker tien jaar en we maken samen plezier. Bovendien behandelen zij me ook niet als 'de vrijwilliger'. We zetten ons als team in voor het vrijzinnig humanisme. Op die activiteiten kom ik

ook zoveel mensen tegen die ik ken, of ik leer nieuwe mensen kennen. Zo wordt het steeds meer een vriendenvereniging en voelt het niet meer als 'werken'.”

Geen aalbare poesjes

“In de begeleidingsgroep stellen we ons vaak de vraag hoe we meer mensen op onze activiteiten kunnen krijgen. Het is moeilijk om mensen warm te maken voor het vrijzinnig humanisme. Het is niet aalbaar zoals poesjes of zieke kindjes. Daarvoor engageren mensen zich gemakkelijk. Maar een overtuigde vrijzinnige die het ideeëngoed vooruit wilt helpen, moet vrijwilliger worden bij deMens.nu. Zonder vrijwilligers die mee de kar trekken, is het voor elke vereniging immers moeilijk. Alles door beroepskrachten laten doen, is onmogelijk en duur.”

Vrijwilliger bij
deMens.nu

Zin om het vrijzinnig humanistisch netwerk te versterken?

Vrijwilligers zijn meer dan welkom in de huisvandeMens. Er wordt begeleiding voorzien en je krijgt alle kansen. Zo kan je onder andere plechtigheden verzorgen of meewerken aan activiteiten. Spring gewoon even binnen in een huisvandeMens in je buurt of neem contact op. Adressen en contactgegevens vind je op de achterflap van dit magazine. Ook de vrijzinnig humanistische lidverenigingen van deMens.nu ontvangen je met open armen. Hun contactgegevens vind je op www.deMens.nu

“Een vegetariër in een Hummer vervuult minder dan een vleeseter op de fiets”

Interview met Nena Baeyens

Nena Baeyens

Het leidt vandaag nog weinig twijfel: varkens, runderen, schapen, geiten en kippen die bedoeld zijn voor de voedingsindustrie laten een zware ecologische voetafdruk achter. We kunnen een steentje bijdragen door af en toe vlees te schrappen in ons menu. We spreken met Nena Baeyens, communicatieverantwoordelijke bij EVA vzw, over vegetarisch eten. EVA (Ethisch Vegetarisch Alternatief) informeert over vegetarische voeding, vegetarisme, milieu, dierenwelzijn, gezondheid en vegetarisch koken.

Sigrid Lauwereys

Hoe belangrijk is vegetarisme voor de ecologische voetafdruk?

De vlees- en visindustrie staat in de top drie van grootste vervuilers, 18 procent van de mondiale broeikasuitstoot is afkomstig van veeteelt. Ik maak dikwijls de volgende vergelijking: een vegetariër in een Hummer (*nvdv: terreinwagenmerk*) heeft een lagere ecologische voetafdruk dan een vleeseter op de fiets. Dat stemt toch tot nadenken. Elk individueel initiatief juichen wij daarom toe. Eén keer per week vegetarisch eten - zoals onze campagne *Donderdag Veggiedag* voorstelt - is al een stap in de goede richting. We staan achter elk onderzoek en elke methode die kunnen leiden tot het terugdringen van de industriële veeteelt. De komende jaren zullen er, naast de proefbuisburger, nog vele ontwikkelingen volgen voor vleesvervanging en zal het steeds gemakkelijker worden om plantaardig te eten.

Wanneer ben jij vegetariër geworden en hoe verliep dat voor jou?

Twaalf jaar geleden, toen ik zestien was, werd mijn nicht vegetariër. Dat deed mij nadenken over de impact van vlees eten op dieren, en ik volgde haar voorbeeld. Hoewel mijn ouders aanvankelijk dachten dat het om een bevielging ging, hield ik vol. Mijn hoofdmotivatie was het dierenwelzijn, maar gaandeweg bleken er nog andere argumenten te zijn zoals de impact van vlees eten op het klimaat en de gezondheid. Thuis eet ik sinds jaren volledig plantaardig, maar het is belangrijk om aan mensen mee te geven dat slechts af en toe vegetarisch eten ook zinvol is.

Wat was voor jou het moeilijkste aan vegetariër zijn?

In het begin was het niet evident om op restaurant iets vegetarisch te vinden. Dikwijls bleef het bij een slaatje en kaaskroketten. Ook in de winkel waren het steeds dezelfde groenteburgers. Nu is het aanbod echter ontzettend uitgebreid. Maar vegetarisch eten op reis is nog steeds niet altijd even evident. Zo blijft Frankrijk een moeilijk land, terwijl Duitsland en Groot-Brittannië volledig mee zijn. Met EVA voorzien wij momenteel een opleiding voor professionele koks in samenwerking met het Koninklijk Technisch Atheneum van Wemmel en opleidingscentrum Syntra West. Moderne chefs zijn dikwijls van goede wil, maar kunnen nergens terecht voor een degelijke vorming.

Wat zijn de grootste misvattingen rond vegetarisme in onze hedendaagse maatschappij?

Vaak worden vegetariërs nog als extreem en ietwat raar beschouwd. Het hokjesdenken is nooit veraf. Toch blijven het mensen zoals alle andere, ze eten enkel volledig plantaardig. Daarom spreken we bij EVA liever over iemand die vegetarisch eet dan over iemand die vegetariër is. Er ligt daar een klein nuanceverschil: het gaat om hoe je eet en niet om wie je bent.

Meer info?

www.evavzw.be

Breinpijn

Speel mee en maak kans op een leuke prijs!

Vul snel de sudoku of het kruiswoordraadsel in en stuur je oplossing voor 17 februari 2014 naar info@deMens.nu (vermeld in het onderwerp "Oplossing Breinpijn"), of met de post naar **deMens.nu, Brand Whitlocklaan 87, 1200 Sint-Lambrechts-Woluwe**. Je kan je antwoorden ook faxen op het nummer **02 735 81 66**.

Vermeld volgende gegevens: Voornaam, Naam, Geboortedatum, Geslacht, Adres en de Oplossing (het sleutelwoord van de puzzel en/of de gele lijn in de sudoku).

Er worden telkens zes winnaars gekozen: drie voor het kruiswoordraadsel en drie voor de sudoku. Iedere winnaar krijgt het boek *100 kindervragen. liefde en seks* van Caroline Costers, Ilse Rotsaert en Olivier Van Gierdeghom

In het volgende nummer publiceren we de oplossingen en de namen van de winnaars.

5	4			9				
7		8		3	5			9
			4	8		1		
	2			4	8			
3				8	7	2	9	
		5		3		6		
1		6	2		5			3
				7			2	
2		4			6			

Voornaam:

Naam:

Geboortedatum: M V

Adres:

Sleutelwoord puzzel:

en / of Gele lijn sudoku:

vruchten-gelei	loven	gereed	ik (Latijn)	straatsteen	schaamte	huid	strijd-gewoel	kinderen
doelpunt	vrees		landbouwer	maai-werktuig			boksstoot	
hechtkram		3	be-krachruigen					
kleur			hoes			kleur		
			werpen			voorzetsel		8
tropische boom			kerk-gebruik		loofboom		deel van de hals	
klein vertrek					eigen woning		toespraak	
		5	muziek-noot	delfstof		uitbouw		
			familied	gelofte		wijkplaats		
legerplaats	viseter			vlaktemaat	oorlogsgod			opgewekt
	groots				godsdiens			
			restaurant			proef-opname		
			gespannen	9		staat van de USA		
steekvleg			loopfiets				rund	
stij-werktuig			Griekse letter		voertuig		loofboom	
				zeewier	kunststaal		takje	
			voorzetsel				duidelijk	1
graaf-werktuig	Griekse volksdans				voorlopig			snoepgoed
	sleutel-bloem				6	koorhemd		
		vis		water-kering			vrucht	
		luizenel		verlossen			oproer	
dunne stengel			grap			lofdicht		7
rij			stadium			vordering	muziek-noot	
							Italiaanse ertstetel	
		10	tovergodin		hachelijk			on-deskundige
					vaisthand-schoen			
kalnte	schortje			werkdoek			vertaler	
	hengel-snoer			in orde			watering	
			natron			goedbloed		onkenning
			ultroep			lidwoord		11
Chinese munt								
grote garnaal		openbaar				telegrafist		
				verdrag			grote bijl	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----

© Sanders Puzzelboeken

Oplossing vorig nummer:

Sleutelwoord: LEVENSVREUGDE

Gele lijn: 698 425 173

De winnaars van het kruiswoordraadsel zijn: Macilray Joy uit Brussel, Rosseeuw Gerda uit leper

en Van Vreckem Ingrid uit Jette.

De winnaars van de sudoku zijn: De Backer Luc uit Kapellen, De Wever Sanne uit Gent en Vanhout Leliane uit Lommel.

Iedere winnaar krijgt *The World Book of Love* van Leo Bormans.

Hoogteverschillen

Julian Barnes
Atlas Contact, 2013
ISBN: 9789025441425

“Je voegt twee dingen samen die nog niet eerder zijn samengevoegd. En de wereld is veranderd.” Zo opent *Hoogteverschillen*. Ballonvaart en fotografie, een man en een vrouw, leven en dood. En een essay, een verhaal, herinneringen. Dit liefdesverhaal bestaat uit drie delen. In *De zonde van de hoogte* schetst Barnes een beeld van de eerste ballonvaarders en de experimenten met luchtfotografie. In *Op vaste bodem* verzint de schrijver een romance tussen Sarah Bernhardt en Fred Burnaby. In deel drie dalen we af naar rouw en verdriet. “Dan wordt, op enig moment, vroeg of laat, om de een of andere reden, een van de twee weggenomen. En wat wordt weggenomen is groter dan de som van wat er eerst was.” In *Het verlies van diepte* vertelt Barnes over de dood van zijn vrouw. Hij voelt zich als een neergestorte ballonvaarder wiens organen uit zijn lichaam zijn geperst. Zelden werd verdriet zo eenvoudig en tegelijk zo gelaagd verwoord als in *Hoogteverschillen*. Toch is dit boek hermetisch. Barnes leidt zijn lezers naar ballonvaarten en liefdesverhalen alvorens hen een inblik te geven in zijn ziel. De laagtes begrijpen kan enkel als je de hoogtes hebt gekend. Dan weet je: alles is onherstelbaar veranderd.

[jvg]

Mijn baby lacht... Nu Ik Nog!

Lieve Van Weddingen
Manteau, 2013
ISBN: 9789022329122

Jonge moeders verliezen soms het noorden. Meer nog, ze komen terecht in een rauwe moederrouw. *Mijn baby lacht... Nu Ik Nog!* schetst wat er gebeurt wanneer de verbinding met de pasgeborene niet vlot verloopt en de moeder haar eigen bestaan dreigt te verliezen. Je vindt in dit boek heel wat ervaringen en rake getuigenissen, zodat je meegenomen - zelfs meegesleurd - wordt in de bijwijlen turbulente leef- en denkwereld van kersverse moeders. Bijzonder zijn de passages die tonen hoe het ideaalbeeld van het moederschap op een fijnzinnige en verwarrende manier een negatieve spiraal in gang zet.

Ook voor vaders is dit boekje een aanrader. Je krijgt er niet alleen inzicht in het diepgaande veranderingsproces van de moeder maar ook in dat van de man, als partner en vader.

Mijn baby lacht... Nu Ik Nog! gaat over een levenskeuze die je eigen betrokkenheid bij het leven vormgeeft, maar die je tegelijk uit evenwicht kan brengen en je als persoon helemaal uitdaagt. En dat terwijl de buitenwereld alleen maar rozengeur en maneschijn ziet en verlangt.

[pb]

Atheïsme als basis voor de moraal

Dirk Verhofstadt
Houtekiet, 2013
ISBN: 9789089242563

In dit boek fundeert Dirk Verhofstadt op een boeiende wijze dat we het atheïsme dienen te gebruiken als basis voor de moraal. Hij legt uit waarom men de ethiek definitief moet losmaken van allerlei religieuze denkbeelden, die de oorzaak waren van heel wat oorlogen, onderdrukking en geweld. Op overtuigende manier toont hij aan dat ethische opvattingen ook mogelijk zijn zonder een religieuze basis. De verlichtingsidealen vormden een belangrijke aanzet hiervoor. Ethische stelsels moeten mensenwerk zijn en gebaseerd op de onderlinge menselijke verhoudingen en handelingen. De auteur formuleert tien seculiere geboden. Volgens hem hebben we nood aan een wereldethiek die alleen gebaseerd kan zijn op de rede en op seculier humanisme. Anders geraken we verstrikt in de machtsstrijd tussen de diverse religies die elk hun eigen grote gelijk blijven verdedigen. Naast een autonome ethiek is ook een neutrale overheid noodzakelijk om in harmonie samen te leven.

[fb]

Eerlijke wetenschap

Waarom hebben wetenschapsmensen een geweten nodig?

Gustaaf C. Cornelis
LannooCampus, 2013
ISBN: 9789401413312

Gustaaf Cornelis gaat in dit essay in op de problematiek van wetenschapsfraude. De verschillende vormen worden belicht. In de media komt de problematiek ruim aan bod. Wegens de toenemende publicatiedruk komt het vertrouwen in de wetenschappen in het gedrang. Met dit boek brengt de auteur niet alleen een scherpe analyse van het fenomeen, maar formuleert hij ook concrete voorstellen om het vertrouwen in de wetenschappen te herstellen. Gustaaf Cornelis houdt een pleidooi voor de introductie van humanistische waarden in de academische wereld, die meer en meer geconfronteerd wordt met economische wetmatigheden. Wederzijdse waardering vormt het wezen van een humanistische academie. Deze publicatie vormt een aanrader voor al wie bekommerd is om een eerlijke wetenschap gebaseerd op vrij onderzoek, zowel studenten als wetenschappelijke medewerkers, professoren, beleidsmakers en geïnteresseerde burgers.

100 kindervragen. liefde en seks

Caroline Costers, Ilse Rotsaert
en Olivier Van Gierdeghom
Stichting Kunstboek, 2013
ISBN: 9789058564429

Het concept van de reeks *100 kindervragen* is eenvoudig: kinderen stellen vragen over een bepaald thema en experts beantwoorden deze vragen op een korte en heldere manier. Zo verschenen er reeds *100 kindervragen*-boekjes over klimaat, voetbal, afscheid en verlies... Aanraders voor ouders met een nieuwsgierige kroost.

Het meest recente boekje gaat over liefde en seks. Uiteenlopende vragen komen erin aan bod, zoals: Hoe komt het dat je verliefd wordt? Kan je leren tongzoenen? Kan je zwanger worden van pijpen? Wat is biseksualiteit? Hoe vrijen vrouwen met elkaar? Hoe ademt een kind in de buik? Ze staan kriskras door elkaar en maken het ideaal om het boekje te doorbladeren.

Het is echter niet duidelijk voor welke leeftijden *100 kindervragen. liefde en seks* bedoeld is. Bepaalde vragen worden nog niet gesteld door een zesjarige maar wel door een dertienjarige. Toch wordt elke vraag op dezelfde eenvoudige maar soms simplistische manier beantwoord. Daardoor zullen oudere jongeren misschien op hun honger blijven zitten.

[fb]

[lj]

Trouwen met deMens.nu? Ja!

De lente is bijna in aantocht, en dan durven trouwkriebels wel eens de kop opsteken. Wie droomt van een volmondige 'ja', kan een bezoek brengen aan deMens.nu-stand op de trouwbeurzen. Je vindt ons in:

- Hasselt op 11 en 12 januari (Grenslanhallen - www.wedding.be)
- Gent op 17, 18 en 19 januari (Flanders Expo - hal 3)
- Kortrijk op 24, 25 en 26 januari (Kortrijk Expo - hal 1)

Een vrijzinnig humanistische huwelijksplechtigheid wil zeggen: elkaar het jawoord geven, niet voor een altaar, maar tijdens een honderd procent persoonlijke én unieke viering. Vrijzinnig humanistische plechtigheden zijn kosteloos. Voor een vrijzinnig humanistische plechtigheid kan je steeds terecht bij een vrijzinnig humanistisch consulent in een huisvandeMens in je buurt. Contactgegevens en adressen vind je op de achterflap van dit magazine.

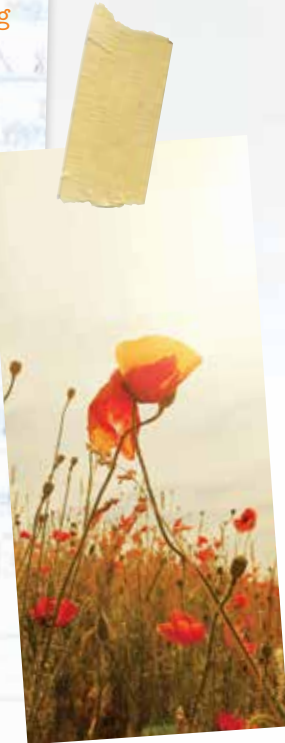
Vrijheid nog niet voor morgen?

Over de gehele wereld worden humanisten, atheïsten en niet-religieuzen gediscrimineerd. Op welke manier en waar kan je lezen in het tweede Freedom of Thought-rapport van de International Humanist and Ethical Union (IHEU). Het rapport kan je vinden op www.iheu.org

DeMens.nu trekt naar Westhoek voor 100ste verjaardag Eerste Wereldoorlog

Dit jaar is het 100 jaar geleden dat de Eerste Wereldoorlog uitbrak. De Grote Oorlog eiste mondiaal miljoenen slachtoffers en had een grote impact op de loop van de geschiedenis. Op 21 juni 2014, de internationale dag van het humanisme, herdenkt deMens.nu deze gebeurtenis. We trekken naar de Westhoek, waar de oorlog grotendeels werd uitgevochten. Op het programma staat een bezoek aan het [In Flanders Fields Museum](#), een receptie in het Ieperse stadhuis en een huldiging van de oorlogsslachtoffers aan de Menenpoort tijdens de [Last Post](#). Interesse? Blokkeer deze datum dan alvast in je agenda! Ook verschijnt er in mei een extra [deMens.nu Magazine](#). Deze speciale editie is volledig gewijd aan de oorlog.

World Model United Nations komt naar Brussel

Het VUB-team bereidt zich voor op de Olympische Spelen van de Diplomatie

Vijf dagen (en nachten) zullen studenten van over de hele wereld onderhandelen in Brussel. Van 17 maart tot en met 21 maart vindt in het hart van Europa de WorldMUN plaats. Deze simulatie van comités en raden van de Verenigde Naties werd in 1991 opgericht door studenten van Harvard University. Ook VUBMUN, het onderhandelingsteam van de VUB, neemt dit jaar traditiegetrouw deel.

Rebekka Boonen, President of VUBMUN

Het VUBMUN-team in Melbourne tijdens de WorldMUN vorig jaar.

Een MUN of Model United Nations is een simulatie van verschillende comités en raden van de Verenigde Naties, waarbij studenten een land of een persoon vertegenwoordigen. Door deze simulaties leren ze niet alleen de werking van de VN kennen, maar ontmoeten ze ook studenten van andere universiteiten, culturen en landen.

WorldMUN

WorldMUN werd 23 jaar geleden opgericht door een aantal studenten van Harvard University. Ze wilden een nieuwe, meer dynamische en innovatieve vorm van een VN-simulatie creëren. De eerste sessie van WorldMUN werd dan ook in het Poolse Miedzyzdroje georganiseerd. Deze stad had net zijn grenzen geopend na de val van het IJzeren Gordijn. Er waren ongeveer 300 deelnemers in 18 verschillende comités. Ondertussen is WorldMUN uitgegroeid tot de Olympische Spelen van de diplomatie, met meer dan 2.000 studenten uit meer dan 65 landen in 23 verschillende comités.

De wereld in België

Harvard geeft studenten tijdens deze internationale simulatie eveneens de kans om de wereld te ontdekken. WorldMUN wordt immers elk jaar op een andere locatie georganiseerd. Van Europa tot Azië, Noord- tot Zuid-Amerika en van Afrika tot het Midden-Oosten streeft de organisatie van WorldMUN ernaar studenten zowel intellectueel als sociocultureel te stimuleren. Dit jaar heeft België de eer om weer het gastland van deze conferentie te zijn.

Wat en wie is VUBMUN?

In 2002 werd het MUN-team van de Vrije Universiteit Brussel opgericht om van studenten wereldburgers te maken en hen de kans te bieden om te proeven van het diplomatieke leven. Dankzij de steun en aanmoediging van deMens.nu en in samenwerking met zijn lidvereniging, Universitair Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking (UCOS), krijgen studenten de kans om deel te nemen aan deze leerrijke ervaring. Op de WorldMUN vertegenwoordigen zij niet alleen de VUB, maar ook het denkbeeld van de universiteit en het principe van vrij onderzoek.

Trots

VUBMUN heeft zo over de jaren op WorldMUN meer dan dertig Diplomacy Awards gewonnen en staat al sinds 2011 op de lijst van de beste internationale MUN-teams. Ook dit jaar zal VUBMUN deMens.nu, UCOS en de VUB trots maken!

Meer info?

www.vubmun.be

Leerstoel Calewaert 2014 gaat naar Dan Kaminski

Dan Kaminski

Vrije
Universiteit
Brussel

Uitstraling Permanente Vorming

De Leerstoel Calewaert 2014 (VUB) wordt toegekend door de faculteit Recht en Criminologie aan professor Dan Kaminski. De criminoloog en jurist is gewoon hoogleraar aan de Université catholique de Louvain en is ook verbonden aan de Ecole de criminologie van de faculteit Recht en Criminologie van de UCL. Hij is een zeer veelzijdig academicus, een gedreven wetenschapper en kritisch denker, die het vrij onderzoek combineert met een oprechte zorg om menselijke en maatschappelijke problemen en met een ondogmatisch humanistisch mensbeeld.

Kristel Beyens, professor Criminologie VUB

De Leerstoel Calewaert wordt jaarlijks georganiseerd door deMens.nu in samenwerking met de Vrije Universiteit Brussel en Uitstraling Permanente Vorming (UPV) vzw. Dit ter ere van de politicus Willy Calewaert, die tijdens zijn leven een bijzonder geëngageerde vrijzinnige was. De Leerstoel staat in het teken van het verstrekken van onderwijs en het verspreiden van het vrijzinnig humanistisch gedachtegoed.

In de lezingenreeks *Condamner. Une sociologie de l'administration de la justice pénale* zal Dan Kaminski een kritische analyse maken van het strafrechtelijke 'veroordelen'. Eigenzinnig benadert hij hoe de strafwet ageert (*law inaction* versus *action with law*) via een systemische analyse van de activiteiten van het strafrechtelijk systeem. 'Actie' zal gedefinieerd worden als een compromis tussen een wereld van enigszins contradictorische institutionele, organisatorische en professionele normen. Er wordt afgesloten met een studie van de veroordelingsdefinities van correctionele rechters. De lezingen worden in het Frans gegeven en zullen doorgaan aan de VUB.

Programma van de lezingenreeks

25 februari 2014: 19u

Inaugurele lezing:

Pour une criminologie de la condamnation

26 februari 2014: 10u

Lezing 1: Domination vs regulation.

La justice pénale comme système

5 maart 2014: 10u

Lezing 2: Law inaction.

L'ineffectivité de la loi

12 maart 2014: 10u

Lezing 3: Action with law.

La mobilisation des ressources normatives

19 maart 2014: 10u

Lezing 4: Justifica(c)tion.

Ce que 'condamner' fait dire

26 maart 2014: 10u

Lezing 5: Conclusion.

Ce que 'condamner' veut dire

Meer info?

www.vub.ac.be/leerstoel/calewaert

Lupercalia

heidens liefdesfeest

Lupercalia, de erotische avond geïnspireerd op de heidense vruchtbaarheidsriten is aan de derde editie toe en brengt u

'Decadence', een schaamteloze voorstelling van het Antwerps gezelschap **Fernweh**,

'Erotische labels' door **Frank Adam** op de virtuoze impressies van cellist **Lode Vercampt**, fragmenten uit de roman 'Vel' door auteur en guerrilla-prozaïst **Joost Vandecasteele**, Wellustige woorden door schrijver **Pjeroo Roobjee**.

Prikkelend werk van beeldend kunstenaars **Jan Van Oost** en **Peter De Cupere**, Het Kameroense nachtleven door de lens van **Patrick Wokmeni**, wulpse poëzie en cabaret van podiumbeest **Dirty Dirk** en **De Roes**, een pittoresk dorp aan de rand van het ravijn..

Laat uw naakte lijf schetsen en proef van ons Lupercusbier met bijhorende **Bapas (Belgische Biertapas)** van **Karl van Malderen**. Waag u aan een workshop striptease!

Afterparty in 't Floere Foefke!
(Molenaarsstraat 3, 9000 Gent)

15 FEBRUARI 2014 - 19 uur
Tinnenpot
Tinnenpotstraat 21 - Gent
Reservatie verplicht:
09 225 18 60 of
tinnenpot@telenet.be
Inkom 20€ - 15€ studenten

tekening © Jan Van Oost

de mens.nu

Vliegtuigbaby is van 'ergens onderweg'

In België gebeurt het bevallen veelal in de materniteit van een ziekenhuis, maar soms ook in de eigen bedstee. De gemeente van dat ziekenhuis of de woonplaats wordt dan de geboorteplaats. Samen met de naam van de moeder, de vader, datum, uur... wordt die plek ingevuld op een geboortekte en geregistreerd op het gemeentehuis. Een zeldzame keer komen moeder en aankomend kind onderweg naar hun bevalingsplek klem te zitten in 'niemandland'. Het is niet de eerste keer dat een kind vroegtijdig ter wereld komt op de achterbank van een auto of de draagberrie van een ambulance. Dit soort noodbevallingen kennen gelukkig meestal een goed einde.

De wetgever heeft ook niet stilgezeten om te bepalen 'waar' de geboorteplaats is als een kind op 10.000 meter hoogte niet kan wachten om het levenslicht te zien. Als het gaat om een geboorte aan boord van een Belgisch vliegtuig, dan is dat 'op het grondgebied van het Rijk' en zal de aangifte van de geboorte uiterlijk bij landing gebeuren door de gezagvoerder op basis van de door de ouder(s) verstrekte gegevens en ten overstaan van twee getuigen.

Het nationaliteitsvraagstuk kan hoog in de lucht voor problemen zorgen. Een paar jaar geleden beviel een Filipijnse vrouw halverwege Manilla en San Francisco. Na die hoogstaande prestatie - en het bijhorende applaus van de medepassagiers - hoopte de kersverse moeder op Amerikaans staatsburgerschap voor haar baby. De Amerikaanse immigratiediensten oordeelden dat het kind de nationaliteit van de ouder moest krijgen want het vliegtuig vloog bij geboorte nog over de oceaan en niet over Amerikaans grondgebied. Pech onderweg? Het kan nog complexer: een Egyptische vrouw met een Amerikaans paspoort vloog ooit hoogzwanger van Londen (Groot-Brittannië) naar Boston (Verenigde Staten) toen ze een toch wel erg urgente ontsluiting kreeg. De piloot

Marleen Temmerman

mocht landen in Nova Scotia (Canada) maar alvorens het vliegtuig daar aan de grond stond, was het kind al gezond en wel aan het krijsen. De regels van de Verenigde Naties moesten worden bovengehaald. Daarin wordt net als in België bepaald dat het kind geboren is op het grondgebied van het land waar het vliegtuig ingeschreven staat. Dat is dus in dit voorbeeld Groot-Brittannië indien het een British Airways-vliegtuig betreft. Soms wordt een beetje afwijkend gesteld dat de geboorteplaats de plaats van opstijgen van het vliegtuig is en de nationaliteit van de 'vliegtuigbaby' bepaald wordt

door de plaats waar het vliegtuig ingeschreven is. Het kind uit ons voorbeeld is dan geboren in Londen en landt dan in Canada met de Egyptisch-Britse nationaliteit als het met British Airways vliegt, maar het heeft de Egyptisch-Belgische nationaliteit als het vertrekvliegtuig van Brussels Airlines is. Noteer dat de Verenigde Staten voor eigen vliegtuigen inzake geboorteaattesten ook nog eens onderscheid maken tussen vertrekkende en aankomende vliegtuigen... Je zou van minder een identiteitscrisis krijgen.

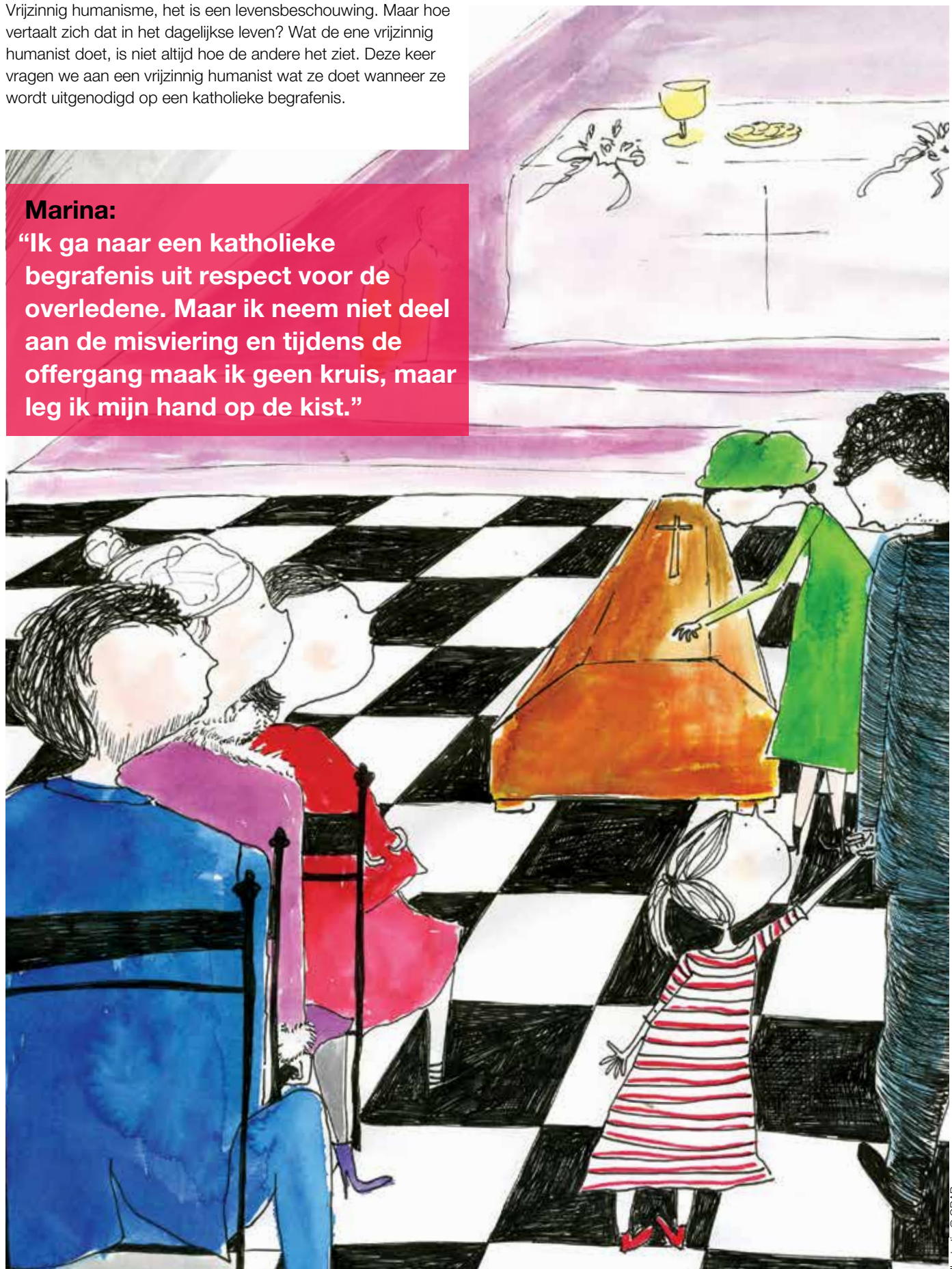
Zelf heb ik het al eens meegemaakt: een stewardess die met overslaande stem roept: "Is er een dokter aan boord, mevrouw krijgt 'contracties'!" Terwijl ik dan meestal enthousiast de vinger in de lucht steek, denk ik er meteen bij: o jee, dat papierwerk... Maar als je die boorling dan een halfuur later in de handen van een liefhebbende mama ziet liggen en denkt aan de vele baby's overal ter wereld die nooit geregistreerd en dus rechteloos raken, dan komt dat voor dit zeldzame wolkenkind wel in orde.

Van dag tot dag. Een vrijzinnig humanist in het dagelijkse leven

Vrijzinnig humanisme, het is een levensbeschouwing. Maar hoe vertaalt zich dat in het dagelijkse leven? Wat de ene vrijzinnig humanist doet, is niet altijd hoe de andere het ziet. Deze keer vragen we aan een vrijzinnig humanist wat ze doet wanneer ze wordt uitgenodigd op een katholieke begrafenis.

Marina:

“Ik ga naar een katholieke begrafenis uit respect voor de overledene. Maar ik neem niet deel aan de misviering en tijdens de offergang maak ik geen kruis, maar leg ik mijn hand op de kist.”

Wij zijn er voor jou!

Je kan bij ons terecht voor: info (o.a. rond waardig levenseinde) – vrijzinnig humanistische plechtigheden – vrijzinnig humanistische begeleiding – vrijzinnig humanistische activiteiten – vrijwilligerswerk

huisvandeMens Aalst

Koolstraat 80-82 - 9300 Aalst
T 053 77 54 44 - F 053 77 97 70
aalst@deMens.nu

huisvandeMens Antwerpen

Jan Van Rijswijcklaan 96
2018 Antwerpen
T 03 259 10 80 - F 03 259 10 89
antwerpen@deMens.nu

huisvandeMens Antwerpen

Breughelstraat 60 - 2018 Antwerpen
T 03 227 47 70
antwerpenlokaal@deMens.nu

huisvandeMens Bilzen

Klokkestraat 4 bus 1
3740 Bilzen
T 089 30 95 60 - F 089 56 57 94
bilzen@deMens.nu

huisvandeMens Bree

Opitterstraat 20
3960 Bree
T 089 73 05 00 - F 089 73 05 09
bree@deMens.nu

huisvandeMens Brugge

Jeruzalemstraat 51
8000 Brugge
T 050 33 59 75 - F 050 34 51 69
brugge@deMens.nu

huisvandeMens Brussel

Saintelettesquare 17
1000 Brussel
T 02 242 36 02 - F 02 242 56 17
brussel@deMens.nu

huisvandeMens Diksmuide

Esenweg 30
8600 Diksmuide
T 051 55 01 60 - F 051 55 01 69
diksmuide@deMens.nu

huisvandeMens Eeklo

Boelare 131 - 9900 Eeklo
T 09 218 73 50 - F 09 218 73 59
eeklo@deMens.nu

huisvandeMens Genk

Bochtlaan 16 bus 6 - 3600 Genk
T 089 51 80 40 - F 089 51 80 49
genk@deMens.nu

huisvandeMens Gent

Sint-Antoniusskaai 2 - 9000 Gent
T 09 233 52 26 - F 09 233 74 65
gent@deMens.nu

huisvandeMens Halle

Molenborre 28/02
1500 Halle
T 02 383 10 50 - F 02 383 10 51
halle@deMens.nu

huisvandeMens Hasselt

A. Rodenbachstraat 18
3500 Hasselt
T 011 21 06 54 - F 011 23 55 16
hasselt@deMens.nu

huisvandeMens Herentals

Lantaampad 20 - 2200 Herentals
T 014 85 92 90 - F 014 85 44 39
herentals@deMens.nu

huisvandeMens Ieper

Korte Torhoutstraat 4
8900 Ieper
T 057 23 06 30 - F 057 23 06 39
ieper@deMens.nu

huisvandeMens Jette

Saintelettesquare 17
1000 Brussel
T 02 513 16 33
jette@deMens.nu

huisvandeMens Kortrijk

Overleiestraat 15A
8500 Kortrijk
T 056 25 27 51 - F 056 25 27 53
kortrijk@deMens.nu

huisvandeMens Leopoldsburg

Koningstraat 49/gelijkvloers
3970 Leopoldsburg
T 011 51 62 00 - F 011 51 62 09
leopoldsburg@deMens.nu

huisvandeMens Leuven

Tiensevest 40
3000 Leuven
T 016 23 56 35 - F 016 20 75 47
leuven@deMens.nu

huisvandeMens Lier

Begijnhofstraat 4
2500 Lier
T 03 488 03 33 - F 03 488 03 33
lier@deMens.nu

huisvandeMens Lommel

Hertog Jan Plein 24 - 3920 Lommel
T 011 34 05 40 - F 011 34 05 49
lommel@deMens.nu

huisvandeMens Maasland

Pauwengraaf 63
3630 Maasmechelen
T 089 77 74 21 - F 089 77 74 22
maasmechelen@deMens.nu

huisvandeMens Mechelen

Hendrik Consciencestraat 9
2800 Mechelen
T 015 45 02 25 - F 015 43 55 19
mechelen@deMens.nu

huisvandeMens Mol

Laar 2 bus 3a
2400 Mol
T 014 31 34 24 - F 014 31 34 24
mol@deMens.nu

huisvandeMens Roeselare

Godshuislaan 94
8800 Roeselare
T 051 26 28 20 - F 051 26 28 26
roeselare@deMens.nu

huisvandeMens Ronse

Zuidstraat 13 - 9600 Ronse
T 055 21 49 69 - F 055 21 66 68
ronse@deMens.nu

huisvandeMens Sint-Niklaas

Ankerstraat 96 - 9100 Sint-Niklaas
T 03 777 20 87 - F 03 777 31 64
sintriklaas@deMens.nu

huisvandeMens Sint-Truiden

Kazernestraat 10/001
3800 Sint-Truiden
T 011 88 41 17 - F 011 31 26 45
sinttruiden@deMens.nu

huisvandeMens Tienen

Beauduinstraat 42
3300 Tienen
T 016 81 86 70 - F 016 82 40 31
tienens@deMens.nu

huisvandeMens Tongeren

Vlasmarkt 11
3700 Tongeren
T 012 45 91 30 - F 012 45 91 39
tongeren@deMens.nu

huisvandeMens Turnhout

Begijnenstraat 53 - 2300 Turnhout
T 014 42 75 31 - F 014 42 54 40
turnhout@deMens.nu

huisvandeMens Vilvoorde

Frans Geldersstraat 23
1800 Vilvoorde
T 02 253 78 54 - F 02 253 57 87
vilvoorde@deMens.nu

huisvandeMens Zottegem

Kastanjelaan 73
9620 Zottegem
T 09 326 85 70 - F 09 326 85 73
zottegem@deMens.nu

De huizenvandeMens
zijn een initiatief van
deMens.nu

Voor meer informatie:

www.deMens.nu